Віншуем знакамітага пісьменніка Віктара Казько з Днём нараджэння!

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

№ 30 (4590)

23 красавіка 2021 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

СЛЫШАЛИ?

Павел Латушко предложил провести инаугурацию Светланы Тихановской.

ЛІСТ З РЭДАКЦЫІ

Вы – з «Народнай Воляй», «Народная Воля» – з Вамі!

Шаноўныя чытачы!

Паважаныя валанцёры!

Як вы ведаеце, мы разлічвалі, што ўжо 2 красавіка адновім выпуск газеты «Народная Воля» ў папяровым варыянце. На жаль, літаральна ў апошні момант маскоўская друкарня скасавала дамову, паведаміўшы, што на іх «*сильно наехали*».

Што ж, не будзем апускаць рукі. Давайце з аптымізмам глядзець у заўтрашні дзень. «Адрамантуюць» жа некалі станок у выдавецтве «Беларускі Дом друку», і адновяцца нармальныя стасункі з тутэйшымі паліграфістамі. А пакуль, сябры, працягвайце чытаць «Народную Волю» ў электронным варыянце. Падпісацца на PDF-версію газеты можна на сайце ***belpressa.by***.

Паколькі мы цяпер не маем даходаў ад рэалізацыі выдання праз «Белпошту» і «Белсаюздрук», то ў чарговы раз звяртаемся да Вас, дарагія прыхільнікі свабоднага слова, з просьбай: **дапамажыце!**

Толькі разам мы зможам ўратаваць «Народную Волю». Ёсць некалькі спосабаў пералічыць грашовыя сродкі (даём рэквізіты ў рускай транскрыпцыі):

1. Через ЕРИП:
СМИ – Н (просто буква) – «Народная Воля» – Добровольные взносы.
2.Через БАНК:
ИЧУП «Народная Воля». 220030, г.Минск, ул.Энгельса 34а
р/с BY08 PJCB 3012 0065 3510 0000 0933,
Код PJCBBY2X, ЦБУ 113 «Приорбанк» ОАО, г.Минск
УНП 100961759, ОКПО 37381505

Загадзя выказваем шчырую ўдзячнасць!

Паводле звестак валанцёраў, у чацвер 22 красавіка ў Мінску былі затрыманы 32 чалавекі. Хапун адбываўся ў мікрараёнах «Паўднёвы Захад», «Новая Баравая» і іншых.

МІНСК – МАСКВА

Сустрэча Лукашэнкі і Пуціна адбылася. Туман не рассеяўся…

Так, ні расіяне, ні мы, беларусы, нічога новага, нічога канкрэтнага, а тым больш лёсавызначальнага ўчора не пачулі ні ад Пуціна, ні ад Лукашэнкі. Агульныя словы, агульныя фразы, ад якіх палітычны туман не рассеяўся, а, наадварот, згусціўся.

У дэмакратычных краінах кіраўнікі не хаваюць ніякіх сакрэтаў ад шырокай грамадскасці. Але ж, на жаль, і Расіі, і Беларусі яшчэ далёка да па-сапраўднаму дэмакратычных дзяржаў…

Паводле неафіцыйнай інфармацыі, Лукашэнка як быццам саступіў Пуціну ў галоўнай з чатырох важных для Расійскай Федэрацыі тэм. Не выключана, што беларусы даведаюцца пра гэта з той самай чаканай заявы, падобнай якой Лукашэнка, паводле яго ж слоў, «не рабіў 26 гадоў». Што ж, пачакаем…

Асноўныя моманты перамоў

Лукашэнка:

– Беларусь і Расія ўзгаднілі амаль усе карты па інтэграцыі, засталіся 2–3, якія тычацца эканомікі;

– Мінску і Маскве трэба ўзмацняць супрацоўніцтва па бяспецы і абароне;

– прапанова Кіева перанесці з Мінска перамоўную пляцоўку па Данбасе – «глупства несусветнае».

Пуцін:

– праца над інтэграцыйнымі працэсамі ідзе эфектыўна па розных напрамках. Гэта тычыцца і ўзаемадзеяння па лініі спецслужбаў;

– у адносінах Мінска і Масквы зроблена ўжо шмат пазітыўнага, але ёсць яшчэ пытанні, па якіх трэба дамовіцца;

– калі прэзідэнт Украіны Уладзімір Зяленскі хоча абмеркаваць адносіны Расіі і Украіны, яго чакаюць у Маскве ў любы час.

БЕЗ РЭТУШЫ

Валерый КАРБАЛЕВІЧ,
палітычны аглядальнік

Па хатняй нарыхтоўцы

Перамовы Лукашэнкі і Пуціна пачаліся вельмі цікава. Традыцыйна падчас пратакольных здымак палітыкі ў прысутнасці медыяў кажуць банальныя рэчы пра жаданне развіваць двухбаковыя адносіны. І ніколі журналісты не задаюць пытанняў. Звычайна да журналістаў выходзяць пасля перамоў, ладзіцца кароткі брыфінг. І тое далёка не заўсёды.

Цяпер традыцыя была радыкальна парушана. Расійскі журналіст раптам насуперак усім пратаколам вырашыў задаць пытанне абодвум кіраўнікам. І тыя, як быццам бы так і належыць, пачалі адказваць. І, вось дзіва, тэлеканал «Россия» даў усё гэта ў эфір. Такая вытанчаная хатняя нарыхтоўка.

Пытанні тычыліся дачыненняў з Украінай. Зразумела, гэта быў спланаваны крамлёўскі сцэнарый. Яго сэнс палягае ў тым, каб прымусіць Лукашэнку салідарызавацца з Пуціным у пытанні расійска-ўкраінскіх дачыненняў. І таму не было куды дзявацца. Прыехаўшы у Маскву па чарговыя даброты, апынуўшыся перад тэлекамерамі, ён проста не меў выбару.

Лукашэнка падтрымаў прапанову Пуціна, каб Зяленскі сустракаўся з лідарамі «ДНР» і «ЛНР». Паскардзіўся прэзідэнту Расіі на ўкраінскага кіраўніка («Зяленскаму ўжо пара навучыцца канкрэтна дыпламатычна сябе паводзіць, акрамя ўсяго іншага»). А потым западозрыў афіцыйны Кіеў у намеры пахаваць Мінскія пагадненні. Тым самым падтрымаўшы Расію ў яе канфлікце з Украінай. Што і патрабавалася.

Такім чынам, спачатку супольная аперацыя КДБ і ФСБ супраць міфічных змоўшчыкаў спаліла масты у адносінах Беларусі з ЗША, а разам з гэтым абрушыла і канструкт шматвектарнасці. А цяпер руйнуецца беларускі нейтралітэт адносна расійска-ўкраінскага канфлікту.

Ад былой пазіцыі Беларусі як мадэратара, пасрэдніка ў гэтым супрацьстаянні застаецца ўсё менш. Усё гэта – плата за расійскую падтрымку Лукашэнкі. І, гледзячы па ўсім, цана гэтай падтрымкі ўзрастае.

ГРОМКОЕ ДЕЛО

Почему все молчат про дело Юрия Чижа?

До сих пор нет ни одного официального комментария силовых структур по поводу судьбы основателя кампании «Трайпл». Какие обвинения ему предъявлены?

Трудный март

Информация о том, что задержан известный бизнесмен, основатель кампании «Трайпл» **Юрий Чиж**, появилась 17 марта, а задержали его 15-го. Сообщалось, что к Чижу якобы есть претензии по поводу неуплаты налогов и что нынешнее уголовное дело перекликается с тем, что было возбуждено в отношении него в 2016 году.

Любопытно, что пять лет назад Юрия Чижа тоже задерживали в марте – 11 числа, он пытался скрыться от правоохранителей, но ему так и не удалось пересечь границу: объявили план «Перехват». Похоже, март оказался не самым удачным месяцем для некогда влиятельного владельца империи «Трайпл». Да и от успешной империи сегодня уже мало что осталось…

«Когда Чиж узнал, что у нас появились доказательства его вины и началась выемка документов в офисах, он сел в автомобиль и попытался скрыться, – рассказывал журналистам тогдашний председатель КГБ **Валерий Вакульчик**. – *Сначала он ехал в сторону литовской границы, потом в сторону польской, но был задержан и доставлен в СИЗО».*

Вакульчик говорил, что решение о задержании Чижа принимал лично он, без предварительного согласования с Александром Лукашенко.

Кто в этом сезоне отдавал команду на задержание Чижа, пока не известно. Нынешний председатель КГБ **Иван Тертель** пока охотно комментирует дело о покушении на Лукашенко, а вот про Чижа – ни слова.

Молчат и пресс-службы КГБ и Следственного комитета. Адвокат Чижа также хранит молчание. Впрочем, про адвоката как раз и неудивительно – он выполняет указания своего клиента, а Юрий Чиж всегда был против огласки подробностей своих дел в средствах массовой информации и был крайне немногословен в своих комментариях. А в последнее время и вовсе предпочитал минимизировать общение с прессой. Как говорится, слово не воробей, а проблем и без интервью хватает…

В 2016 году Юрия Чижа подозревали в уклонении от уплаты налогов в особо крупном размере. По словам экс-главы КГБ Валерия Вакульчика, сумма ущерба по этому уголовному делу составляла около 12 миллионов долларов. Чижу грозило до 12 лет лишения свободы, однако до суда дело не дошло, бизнесмен оказался на свободе.

Можно было бы предположить, что как раз в марте 2021 года истек тот самый пятилетний срок, за который Юрий Чиж предположительно должен был выплатить миллионы долларов в доход государства, однако эта версия отпадает. Дело в том, что в сентябре 2016 года КГБ официально прокомментировало факт освобождения бизнесмена из следственного изолятора и отрапортовало: *«Подозреваемый признал вину и возместил ущерб, нанесенный государству, поэтому все решения по этому уголовному делу принимались в соответствии со статьей 88-1 УК РБ «Освобождение от уголовной ответственности в связи с добровольным возмещением причиненного ущерба, уплаты дохода, полученного преступным путем».*

Подписка о невыезде

В последнее время юристы Юрия Чижа работали не покладая рук. Бизнесмен вел немало судебных тяжб, в том числе и со своими бывшими партнерами. Известно, что у Чижа по одному из таких дел было арестовано имущество, которое он отчаянно пытался вывести из-под санкций.

А в мае минувшего года во время одного из судебных заседаний вообще выяснилась любопытная деталь: оказывается, Чиж был под подпиской о невыезде! Об этом стало известно в Ногинском городском суде (Россия), куда с иском о разделе части совместно нажитого с супругом имущества к Юрию Чижу обратилась его супруга Светлана. В иске речь шла в том числе и об акциях ЗАО «Торговый дом «БелАЗ», которые находились в их совместной собственности, однако три года назад Чиж их продал по номиналу. Светлана Чиж

Были времена, когда тогдашний председатель КГБ В.Вакульчик пожимал руку Юрию Чижу.

заявила, что узнала об этом поздно и акции были проданы без ее согласия. Так именно во время этого разбирательства и выяснилось, что Юрий Чиж находится под подпиской о невыезде по уголовному делу с 2016 года. Если это правда, выходит, Чиж не все свои миллионы отдал государству? Иначе почему с него не сняли подписку о невыезде?

И если Чиж на самом деле был невыездным даже в Россию, то почему в новостях о его недавнем задержании сообщалось, что он недавно вернулся из Москвы? Или он был невыездным чисто формально, для суда?

Одним словом, вопросов много. Но ответов на них, к сожалению, пока нет. Дело Чижа просто блекнет на фоне новостей о якобы предотвращенном государственном перевороте.

Некоторые белорусские бизнесмены говорят, что, мол, Чижу все равно сейчас не позавидуешь: у человека, который второй раз оказался в СИЗО, есть весьма реальный шанс оказаться в колонии.

Впрочем, на наш взгляд, еще рано «хоронить» владельца тонущей империи «Трайпл». Как говорилось в одном хорошем фильме, никогда не жалей человека, у которого есть собственный вертолет, – он еще может взлететь… Не исключено, что и на этот раз для Юрия Чижа всё закончится не самым печальным образом – Фортуна может ему улыбнуться. Другой вопрос, сколько ему придется заплатить за эту улыбку. Но в данном случае, думается, Чиж за ценой не постоит: лучше голым, но на свободе.

Что с банкротством «Трайпла»?

20 мая минувшего года в экономический суд Минска поступило заявление от ООО «Трайпл» об экономической несостоятельности. Дело было принято к рассмотрению, назначили антикризисного управляющего, была назначена финансово-экономическая экспертиза. В конце января этого года судья Экономического суда **Донат Добровольский** вынес определение об отложении рассмотрения дела, в котором говорилось: «Разбирательство дела отложить на 26.02.2021». Однако какое решение по «Трайплу» было принято в феврале – нигде не сообщалось.

«Народная Воля» уточнила, как обстоят дела с банкротством «Трайпла», у антикризисного управляющего ООО «Управляющая компания «Советник» **Марины Иванович.**

«Пока ничего не поменялось, никаких новостей нет, – сказала Марина Васильевна «Народной Воле». – *Действительно, было назначено заседание суда на конец февраля, оно состоялось, но на данный момент никакого судьбоносного решения для компании не принято. Не изменилась стадия дела о банкротстве, пока не установлено нового срока, когда будет разрешено дело. Думаю, еще месяц-другой такая ситуация может продолжиться. К тому же есть разногласия среди кредиторов по поводу дальнейшей судьбы предприятия…*

Но, как ни крути, суд все равно должен принять решение по поводу дальнейшей судьбы компании «Трайпл». Каким оно будет – покажет время».

Марина КОКТЫШ.

СОЛИДАРНОСТЬ

Концерт для Марии Колесниковой

24 апреля – день рождения Марии Колесниковой, ей исполнится 39 лет. Она встретит его в следственном изоляторе на Володарского в Минске. Напомним, что Колесникову обвиняют в попытке захвата власти, ей грозит до 12 лет тюрьмы.

В. Цеслер. Торт со свечками для Марии Колесниковой.

Специально ко дню рождения Колесниковой знаменитые исполнители классической музыки приурочили свой онлайн-концерт.

«Будет звучать классическая музыка от Бетховена до латвийских композиторов XX века, – говорят организаторы концерта. – *В онлайн и в заранее записанных произведениях Марию поздравят друзья, известные музыканты из Германии, России, Беларуси, Бразилии, Испании. А еще во время концерта будут показаны редкие кадры исполнений самой Марии».*

Напомним, Мария – профессиональный музыкант, флейтистка.

ПОДСЧИТАЕМ!

Сколько работников за 2020 год потерял МЗКТ и какую прибыль получил

Минский завод колесных тягачей запомнился многим по событиям августа 2020 года: тогда на встречу с работниками на вертолете прилетел Александр Лукашенко, а рабочие встретили его криками «Уходи!». Сообщалось, что после этого некоторые работники потеряли рабочие места. FINANCE.TUT.BY посмотрел, как сработало предприятие в 2020 году и как изменилась среднесписочная численность работающих на заводе.

Минус за минусом

Среднесписочная численность работающих на МЗКТ на начало 2021 года составила 4234 человека, сообщается на сайте предприятия. Это на 307 человек меньше, чем годом ранее.

В 2020 году на МЗКТ выручка от реализации продукции составила почти 280,6 миллиона рублей (в 2019-м – почти 320,1 миллиона). Прибыль МЗКТ от реализации за 2020 год составила почти 24,1 миллиона рублей (годом ранее – почти 42,5 миллиона). Совокупная прибыль по итогам 2020-го была на уровне почти 7,2 миллиона рублей (годом ранее – почти 22,8 миллиона).

МЗКТ по итогам работы за прошлый год принял решение выплатить дивиденды в размере 19,19 рубля за простую акцию (годом ранее – 40,09 рубля).

Вспомним те дни…

В пятницу 15 августа 2020 года работники МЗКТ вышли на акцию солидарности, перед ними выступил в том числе гендиректор Алексей Римашевский. Он рассказал, что голосовал на выборах за Лукашенко, но заявил: *«Я признаю, что он* (Лукашенко. – **Прим.ред.**) *не выиграл выборы».*

17 августа 2020 года Александр Лукашенко встретился с работниками МЗКТ. Он прилетел на предприятие на вертолете, пообщался с рабочими в цехах и вышел к людям на улице. Его встретили криками «Уходи!».

19 августа на предприятии появился свой стачком, работники записывали обращения к властям и силовикам. В октябре некоторые работники присоединились к забастовке, дело закончилось увольнениями, которые работники оспаривали в суде.

В декабре 2020 года МЗКТ попал под санкции Евросоюза.

ПОДРОБНОСТИ

Как дела у парня, который совершил самоподжог на площади Независимости?

35-летний минчанин Павел Баньковский совершил самоподжог 22 января. Страшное видео моментально разлетелось по интернету.

«Он облил себя неустановленной жидкостью, после чего поджег, – сообщал Следственный комитет. – *Охваченный пламенем мужчина был потушен прохожим и сотрудником правоохранительных органов».*

Позже милиция сообщала, что у парня были трудности в личной жизни, проблемы с алкоголем. Он был женат, но в разводе.

Как сообщили в Минздраве, состояние пациента, который в январе совершил самоподжог на пл.Независимости, сейчас оценивается как средней степени тяжести.

«Он находится в Республиканском ожоговом центре в БСМП, – говорят медики. – *Хирургическое лечение уже проведено в полном объеме. В настоящее время в соответствии с протоколами лечения он проходит курс реабилитации. Напомним, что при первичном осмотре у пациента были диагностированы ожоги различной степени тяжести – до 72 процентов».*

Вера ВИР.

ОТКРЫТЫМ ТЕКСТОМ

Александр КЛАСКОВСКИЙ, политический обозреватель

Что это, если не фактическое признание фальсификаций?

В нашумевшем интервью телеканалу «Беларусь 1» министр иностранных дел **Владимир Макей**, кроме всего прочего, попытался уверить, что прошлогодняя победа Александра Лукашенко бесспорна, спорят, мол, лишь о цифре.

Во-первых, получается, власти сами косвенно признают, что с официальными цифрами дело нечисто.

Во-вторых, насчет бесспорности самого факта победы главный белорусский дипломат явно погорячился. Да, сейчас репрессиями, от которых повеяло 1937-м, и драконовскими законами (вместо 15 суток получайте по три года) властям удалось прибить уличную активность. Но это не означает, что все поверили в те самые 80 процентов и расслабились.

Мощнейшее недоверие к официальным результатам выборов наверняка ощутили на самом верху. И впечатление таково, что какое-то время назад придворные пиарщики предложили мягко отрулить от объявленной в августе цифры, чтобы не дразнить народ чересчур. Мол, давайте продвигать тезис, что ладно, пусть не 80 процентов, но все равно победил Он.

И Лукашенко на Всебелорусском собрании как бы великодушно согласился сбавить цифру «за себя»: *«Ну хорошо, если кому-то не нравится 80, пусть будет 76. Пусть даже будет 68, как в среднем сейчас по анкетам...»* (имелся в виду опрос по заказу БЕЛТА).

Не правда ли, оригинальный торг? Но прозвучало и кое-что похлеще: *«Я думаю, ну, знаете, вот откровенно, у наших же губернаторов есть привычка показать, у кого лучше. И кто-то там полпроцента-процент, два мог дописать. Ну слушайте, ну нельзя нарисовать 80 процентов».*

Что это, если не фактическое признание фальсификаций? Какое вообще право имеют вертикальщики влезать в процедуру определения результатов выборов? По идее, тут же следовало возбудить уголовное дело. Но вы же сами всё понимаете.

Похоже, большие начальники настолько свыклись с максимой *«иногда не до законов»*, что не видят ничего зазорного в этой игре с цифрами. И не понимают, что такого рода рассуждения (мол, подумаешь, сколько-то процентов туда-сюда, не будьте занудами) способны только сильнее возмутить тех, кто считает, что их голоса украдены.

На самом деле, если проанализировать данные платформы «Голос» и независимой социологии, сокрушительная победа Лукашенко ну никак не выплясывается. Скорее, вырисовывается если не победа Тихановской, то уж точно второй тур.

А представим, что Бабарико был бы зарегистрирован и вступил бы в прямую конкуренцию с Лукашенко. А если бы тогда еще и оппозицию включили в избиркомы, и независимых наблюдателей пустили бы на участки, и каждый бюллетень бы им показывали? Иначе говоря, если бы провели нормальные, прозрачные, честные выборы. Вам не кажется, что с большой долей вероятности мы жили бы сегодня в другой стране?

И что, власти теперь собираются провести референдум по Конституции и прочие электоральные кампании в таком же зубодробительном стиле, как в прошлом году, потом объяснять, что губернаторы могли перестараться и сколько-то там процентов дописать, – и при этом хотят рассчитывать на какую-то легитимность? Говоря словами господина Макея из нашумевшего интервью, «ха-ха-ха три раза».

РУБАМ!

Соль у вочы ад Генадзя Давыдзькі

Інфармацыя пра тое, што ў Палаце прадстаўнікоў рыхтуецца праект новага закона аб сродках масавай інфармацыі, не стала ні для кога нечаканасцю. Занадта пільнаю была ўвага ўлады да журналістаў недзяржаўных СМІ апошнія паўгода. Дзясяткі іх прайшлі праз следчыя ізалятары, суды і турмы (многія знаходзяцца за кратамі па сёння). Таму было ясна: дзяржава абавязкова закруціць гайкі і ў галіне заканадаўства аб СМІ, зробіць яго больш жорсткім (асабліва ў дачыненні да інтэрнэт-выданняў).

Даведаўшыся, што адпаведны законапраект распрацоўваецца ў ПП, Беларуская асацыяцыя журналістаў звярнулася ў найвышэйшы заканадаўчы орган з прапановай публічна абмеркаваць і дапрацаваць той будучы закон з удзелам журналісцкай супольнасці. Ну а як жа інакш? Калі прымаюцца законы ў ваеннай сферы, выслухоўваюцца вайскоўцы, калі ў галіне сельскай гаспадаркі – аграрыі, калі ў сферы медыцыны – медыкі. Але дэпутатам-заканадаўцам, відаць, тое не ў галаве.

Палата прадстаўнікоў зварот БАЖа цалкам праігнаравала і цішком прыняла спечаны ва ўласнай пякарні законапраект да разгляду. А старшыня Пастаяннай камісіі па правах чалавека, нацыянальных адносінах і СМІ **Генадзь Давыдзька** напісаў у БАЖ ласкавы ліст з падзякай за клопаты і спадзяваннем на супрацоўніцтва

– у будучыні. У будучыні, бо цяпер вы, маўляў, спазніліся – праект закона ўжо прыняты.

Атрымалася, як у той прыказцы: у вочы – саколю, а за вочы – соллю. Прычым сыпле соллю Давыдзька ўжо не шчопцямі і не жменяй, а цэлымі прыгаршчамі. І пры гэтым – не хаваючы крывадушша. Бо «аўтарытарны дэмакрат» (Давыдзькава самахарактарыстыка) не мог не звярнуць увагі на дзве даты. Ліст з БАЖа паступіў у Палату прадстаўнікоў **6 красавіка**, а прыняты законапраект датаваны **16 красавіка**. Розніца – ажно дзесяць дзён. Ды за гэты час любы закон можна з нуля напісаць, а не толькі папраўкі ў гатовы тэкст унесці!

Што будзе далей – варажыць няма патрэбы. ПП, ведома ж, прыме той закон. Не для таго яго так старанна аберагалі ад умяшання збоку, каб раптам адкласці на паліцу. І зажывуць недзяржаўныя СМІ (новы закон – вуздэчка найперш для іх) па новых артыкулах. Якія без перабольшвання можна назваць драконаўскімі – стольк там розных абмежаванняў і карных мераў прадугледжана!

Скажам, журналістам будзе забаронена весці стрымы з не дазволеных уладай акцый. І гэта пры тым, што ўся сучасная журналістыка якраз і працуе анлайн, учарашнія падзеі сёння нікога не цікавяць.

У СМІ будзе забаронена публікаваць вынікі сацапытанняў, калі яны не былі дазволены дзяржуладай. Адным словам, пакуль тыя вынікі не пералічыць Ярмошына, не суйся з імі на газетныя старонкі.

А яшчэ новы закон прыраўняе журналістаў да ўдзельнікаў акцый, і які-небудзь фотакарэспандэнт, які, напрыклад, выбежыць дзеля патрэбнага кадра ў галаву людскога шэсця, будзе кваліфікаваны як завадатар...

Карацей кажучы, хоць крычы, хоць галасі, а рады не дасі. Працэс запушчаны. І кіраўніку профільнай камісіі Генадзю Давыдзьку, як выглядае, імпануе адведзеная яму роля накідвальніка вуздэчкі на недзяржаўныя СМІ. Толькі яму варта памятаць: бывае, і аб'езджаны конь падбрыкне і скіне свайго ўтаймавальніка долу. А можа здарыцца і горай. Як у той беларускай народнай казцы: жартаваў воўк з канём, ды ў жмені зубы панёс. І дзе тады бяззубы і камісаваны з усіх камісій «аўтарытарны дэмакрат» падзенецца?

Антон ЗАГОРСКІ.

ГРОМКОЕ ДЕЛО

Юрий Зенкович признал вину?

Один из четырех задержанных по делу о подготовке покушения на Александра Лукашенко – Юрий Зенкович – признал вину в полном объеме и дает признательные показания. Об этом заявил начальник отдела следственного управления Комитета государственной безопасности ***Константин Бычек****.*

По словам представителя КГБ, прозвучавшим в эфире Белорусского телевидения, Зенкович предпринимал *«конкретные попытки вербовки, подкупа военнослужащих Вооруженных сил, готовых за денежное вознаграждение участвовать в свержении власти силовым способом».*

«Сейчас он находится в следственном изоляторе, как я уже отметил, ему предъявлено обвинение, вину в инкриминируемом преступлении он признал в полном объеме, сейчас активно дает показания обо всех обстоятельствах совершенных им противоправных действий», – сказал представитель КГБ.

«В настоящее время четырем задержанным лицам предъявлено обвинение в совершении преступления, предусмотренного ч.1 ст.357 Уголовного кодекса РБ. Это заговор с целью захвата власти неконституционным путем. Все они дают признательные показания и сотрудничают со следствием», – отметил Бычек.

Он уточнил, что оперативно-розыскные мероприятия в отношении участников заговора продолжались на протяжении более чем 6 месяцев.

Это – из уст официального представителя КГБ. Верить, не верить? У каждого читателя может быть свой ответ.

ТЕМ ВРЕМЕНЕМ...

У Александра Федуты скачет давление

На днях адвокат виделась с известным политологом и публицистом, которого обвиняют в подготовке государственного переворота и покушения на А.Лукашенко. Признает ли он свою вину? Что говорит о случившемся?

Жена **Александра Федуты** сегодня не имеет точных ответов на эти вопросы.

Адвокат, которого наняла супруга Федуты, увидела своего подзащитного не сразу, а спустя несколько дней после задержания. Вначале для Федуты пригласили дежурного адвоката. Информации от него тоже практически никакой не было.

По словам **Марины Шибко**, нынешний адвокат связана жесткой подпиской о неразглашении и не сообщает никаких подробностей, связанных с расследованием дела. *«Адвокат сейчас для того, чтобы узнать, какие носки и трусы передать,* – говорит Марина. – *Шучу, конечно, но на самом деле подробностей никаких не имею... Только бытовые вопросы какие-то».*

Кстати, фамилию адвоката Федуты Марина не называет – говорит, она все равно не будет общаться с журналистами, ибо связана подпиской. Известно, что адвокат работает в юридической консультации Центрального района Минска.

Письма до Александра Федуты пока не доходят. Но телеграмму от жены он получил.

«Он сказал, что написал письмо, но я его не получала, – говорит Марина. – *Знаю, что ему многие пишут, спрашивают совета по литературным делам как у эксперта, но пока не слышала, чтобы кто-то от него получил ответ, и не в курсе, передают ли ему вообще корреспонденцию».*

У Александра Федуты проблемы со здоровьем, есть хронические заболевания. Лекарства, которые он принимает постоянно, Марина Шибко передала в следственный изолятор КГБ, их приняли.

«Сейчас он через адвоката сказал, что давление скачет, попросил, чтобы ему передали тонометр, но я не знаю, примут его или нет, – говорит супруга Федуты. – *И еще просит, чтобы ему передали больше бумаги – для писем и работы, он собрался в следственном изоляторе писать чуть ли не очередную диссертацию, докторскую он защитил в Польше. Знаю, что его посещал врач и его выводили на прогулки. Больше никакой информации у меня, к сожалению, нет».*

Марина КОКТЫШ.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
23 КРАСАВІКА 2021 г.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

Андрэй КОМЛІК-ЯМАЦІН:

«Амаль 15 гадоў адпрацаваў на заводзе тэрмістам, а зараз аказаўся непатрэбным…»

Кіраўнік пярвічнай арганізацыі прафсаюза РЭП Мінскага маторнага завода распавёў «Народнай Волі» пра сітуацыю на прадпрыемстве, настрої рабочых і пра тое, як яны ўспрынялі, што завод можа ўзначаліць экс-кандыдат у прэзідэнты Сяргей Чэрачэнь.

– Да свайго звальнення амаль 15 гадоў я адпрацаваў на маторным заводзе тэрмістам, а зараз аказаўся непатрэбным, – кажа **Андрэй КОМЛІК-ЯМАЦІН**. – Калі пасля выбараў у краіне пачаўся пратэстны рух, на гэтай хвалі на прадпрыемстве і была створана «пярвічка» прафсаюза РЭП, якую я ўзначаліў. Да гэтага ў нас быў толькі «Белпрафмаш», які ўваходзіць у структуру Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі.

Хаця, трэба адзначыць, на заводзе было даволі ліберальнае стаўленне да тых, хто не жадаў уступаць у праўладны прафсаюз. Склалася добрая традыцыя, што ніхто нікога не заганяў у афіцыйную прафсаюзную арганізацыю. Хочаш дадатковыя «пернікі» (матэрыяльную дапамогу альбо пуцёўкі ў санаторый) – уступай. Няма жадання плаціць унёскі – твае права.

Некаторыя рабочыя казалі, што некалькі гадоў запар не мелі ніякіх дывідэндаў ад свайго членства ў «Белпрафмашы». Мінулым летам змянілася Калектыўная дамова, і зараз усе дадатковыя выплаты з бюджэту прадпрыемства маюць толькі сябры так званага афіцыйнага прафсаюза. Вось такая дыскрымінацыя!

– А чыя была ідэя стварыць на Мінскім маторным заводзе незалежны прафсаюз?

– Ідэя ўзнікла пасля жнівеньскай забастоўкі на прадпрыемстве, тады да яе далучылася досыць вялікая частка завадчан. Людзі зразумелі, што трэба мець нейкую арганізацыю, якая змагла б аб'яднаць і арганізаваць актывістаў прадпрыемства для абароны сваіх правоў, бо страйкам – гэта часовая структура. Так і з'явілася «пярвічка» прафсаюза РЭП на Мінскім маторным заводзе.

– Колькі чалавек адразу ўступіла ў незалежны прафсаюз?

– Спачатку было няшмат людзей, але з часам народ падцягваўся. Пра сённяшнюю колькасць рабочых, якія ўступілі ў наш прафсаюз, казаць не буду, каб не даваць дадатковую інфармацыю кіраўніцтву завода. Яно таксама хоча ведаць дакладную лічбу нашых сябраў з імёнамі і прозвішчамі.

– Вы ўступалі ў нейкія перамовы з наймальнікам?

– Паведамілі пра стварэнне «пярвічкі» на заводзе і заявілі пра жаданне весці калектыўныя перамовы наконт сваіх патрабаванняў. Сярод іх – павышэнне стаўкі 1-га разраду, пераход на бестэрміновыя кантракты, спыненне ўжывання адміністрацыйнага ціску на тых, хто ўдзельнічае ў мерапрыемствах, звязаных з абаронай правоў працоўных, якія гарантаваны Канстытуцыяй і міжнароднымі нормамі.

– Вы самі звольніліся ці вас звольнілі?

– Мяне звольнілі 28 кастрычніка, пасля таго як была аб'яўлена Агульнанацыянальная забастоўка. За два дні да гэтага быў сход завадчан, і я тады паведаміў, што сыходжу ў персанальны страйк.

28-га прыйшоў на працу, мне паведамілі аб звальненні і адразу ж перадалі ў рукі сілавікоў, якія адвезлі мяне ў Партызанскі РУУС. Далей быў суд, які выпісаў мне 15 сутак адміністрацыйнага арышту – яшчэ за мой вераснёўскі пікет.

– Што было з астатнімі рабочымі, якія далучыліся да забастоўкі?

– Акрамя мяне да забастоўкі на Мінскім маторным заводзе далучыліся толькі два чалавекі. Адзін з іх

зараз якраз адбывае «суткі» (яго асудзілі 26 сакавіка, далі 30 сутак арышту), а другі хлопец з'ехаў працаваць за мяжу.

Мяне таксама 16 лютага затрымалі, у кватэры прайшоў вобыск, і ў выніку далі 25 сутак арышту. Таму ціск на незалежны прафсаюз працягваецца, праца замарудзілася, і гэты момант у псіхалагічным плане складана пераажыць.

– Якую канкрэтна працу ваш прафсаюз сёння праводзіць на заводзе?

– Скажу так: яна не спыняецца. І галоўнае для нас – абарона правоў людзей. Так, у мінулым годзе адміністрацыя прадпрыемства падкідвала завадчанам нейкія «пернікі» перад выбарамі, каб заваяваць іх лаяльнасць да ўлады. А зараз, наколькі мне вядома, на заводзе няпростае фінансавае становішча, а таму пачалі змяншаць выплаты. Да 8 Сакавіка далі прэміі не ўсім жанчынам, а толькі тым, хто знаходзіцца ў «Белпрафмашы». Атрымліваецца, што астатніх жанчын гэтае свята не датычыцца. Дыскрымінацыя, і мы выказалі пратэст.

Адміністрацыя прадпрыемства паклала вока на заводскую паліклініку, вырашыла яе закрыць, а завадчан перакінуць у паліклініку трактарнага завода. Хаця, паводле маёй інфармацыі, на МТЗ за медыцынскія паслугі выставілі такі цэннік, што прасцей схадзіць у прыватны медыцынскі цэнтр.

Мы сабралі сярод рабочых каля 500 подпісаў пад зваротам да кіраўніцтва завода, з тым каб паліклініку пакінуць. Яна знаходзіцца на тэрыторыі прадпрыемства, таму рабочым вельмі зручна туды звяртацца, і многія абураны рашэннем кіраўніцтва. Пытанне пакуль застаецца адкрытым, мы будзем адсочваць сітуацыю.

– Вы можаце прайсці на тэрыторыю завода?

– Пасля звальнення доступу туды я не маю, а нашу «пярвічку» адміністрацыя адмаўляецца прызнаваць. Гэта самы просты метад – калі заплюшчыць вочы, то наўкол нічога быццам і не існуе.

Так, паводле заканадаўства мы павінны зарэгістраваць пярвічную арганізацыю ў райвыканкаме, але практыка іншых паказвае, што дазволу на рэгістрацыю не будзе. Немагчыма знайсці юрыдычны адрас, усе адмаўляюцца.

Тым не менш мы рэальна існуем, бо стаім на ўліку ў афіцыйна зарэгістраваным прафсаюзе РЭП. І з адміністрацыяй можна пры жаданні сустрэцца, бо ёсць жа прыёмныя дні, ёсць нашы сябры на прадпрыемстве.

– Як сёння працуе прадпрыемства?

– Заказы ёсць, яны ў асноўным з Расіі, Азербайджана, некаторых краін Азіі і СНД. Зараз, наколькі вядома, прыйшлі заказы на абсталяванне нашымі рухавікамі нейкіх вагонаў-рэстаранаў, маюцца і ўнутраныя замовы.

Іншая справа, што з часам на працы прадпрыемства могуць адбіцца заходнія санкцыі. Напрыклад, адным з галоўных пастаўшчыкоў дэталяў для нашых матораў з'яўляецца чэшская кампанія Cezet. І не вядома, як ва ўмовах санкцый будуць паводзіць сябе тыя самыя пастаўшчыкі з заходніх краін.

– Якія зараз заробкі на заводзе?

– Усё залежыць ад спецыяльнасці і кваліфікацыі, але ў студзені і лютым рабочым узнімалі заробкі на 5 працэнтаў кожны месяц. З аднаго боку, гэтаму можна толькі парадавацца. З іншага – калі пераводзіць у доларавы эквівалент, то нават пасля гэтага павышэння заробак зменшыўся ў параўнанні з тым, што рабочыя мелі яшчэ некалькі гадоў таму.

У той жа час пратэстная хваля ўжо сышла, кожны калі і пратэстуе супраць дзеючай улады, то ў душы. Усе псіхалагічна стомлены, шмат каго апанавала апатыя.

– Яшчэ да выбараў падчас звароту да парламента і народа Аляксандр Лукашэнка раскрытыкаваў сваіх апанентаў, што яны нідзе не працуюць, і дадаў, што, маўляў, лепш бы ўзялі стратныя заводы. На словы Лукашэнкі тады адрэагаваў адзін з кандыдатаў у прэзідэнты бізнесмен Сяргей Чэрачэнь, які заявіў, што гатовы ўзначаліць Мінскі маторны завод. Ён і зараз гатовы гэта зрабіць. Як працоўныя адрэагавалі на тое, што на заводзе можа з'явіцца новы кіраўнік?

– Шчыра кажучы, ніяк, а многія пра гэта нават і не чулі. Асабіста для мяне зразумела, што гэтыя заявы і з вуснаў Лукашэнкі, і з вуснаў Чэрачня – звычайныя стрэлы ў паветра. Відаць, кожны з іх на гэтай хвалі вырашыў ухапіць свой палітычны дывідэнд. Ну хто дазволіць Чэрачню ўзначаліць вялікае прадпрыемства? Нават рабочыя ў цэхах гэта разумелі, і ўсур'ёз вышэйзгаданую тэму ніхто не абмяркоўваў.

Ды і што б змяніў Чэрачэнь, калі б нават яго прызначылі генеральным дырэктарам? Відавочна, што пакінуў бы тых самых ідэолагаў, якія сёння працуюць, і рабіў бы тое, што яму загадаюць. А не рабіў бы – у лепшым выпадку пакінуў бы гэтую пасаду і вярнуўся на старую.

Можа быць, Сяргей і добры бізнесмен, але дзяржаўныя прадпрыемствы жывуць і працуюць па сваіх законах.

– Новую працу вы ўжо знайшлі?

– Пакуль не, але ж я яшчэ працягваю абскарджваць рашэнне аб маім звальненні. На гэты момант станоўчага для мяне выніку няма, хаця засталася апошняя інстанцыя – Вярхоўны суд. Надзеі аднавіцца на працы, безумоўна, мала, але прайсці ўсе судовыя інстанцыі – гэта справа прынцыпу.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ВАС ИНТЕРЕСУЕТ…

Есть ли у меня иммунитет к этой хвори?

В Минске в частных лабораториях сейчас делают анализы на антитела к коронавирусу. По анализу крови можно узнать, перенес ли ты инфекцию или болеешь, например, сейчас в скрытой форме. А где можно сдать анализ на титр антител к коронавирусу, чтобы понять, есть ли у тебя иммунитет к этой новомодной хвори?

Вероника ПЕТРОВСКАЯ, Минск.

Количественный тест на наличие антител к коронавирусу сегодня делают в Государственном учреждении «Республиканский научно-практический центр трансфузиологии и медицинских биотехнологий» (поселок Новинки). Раньше этот анализ был доступен только для доноров иммунной плазмы, которые переболели коронавирусом. Сейчас, как сказали «Народной Воле» в отделе платных услуг РНПЦ трансфузиологии, его платно может сделать любой желающий *«в любой день, кроме субботы-воскресения, с 8 до 13 часов»*. Стоимость анализа – чуть больше 22 рублей.

ЭКСПЕРТИЗА

Антибиотики бесполезны, гормоны – по показаниям

На днях в Минздраве прошла встреча рабочей группы по COVID-19. Главный внештатный специалист по инфекционным заболеваниям Минздрава, заведующий кафедрой инфекционных болезней БГМУ, доктор медицинских наук **Игорь Карпов**, опираясь на данные мировых исследований, рассказал о некоторых аспектах лечения коронавирусной инфекции.

«Многие возрастные пациенты засиживаются дома, из-за чего в дальнейшем поступают сразу в реанимацию в критическом состоянии, – цитирует Карпова *medvestnik.by*. – *Пациенты часто весьма дегидратированы после нескольких дней лихорадки. Надо помнить, что восполнение жидкости на ранних стадиях уменьшает вероятность появления тромбоза и различных осложнений. Это чрезвычайно важно, как и снижение температуры»*.

По словам Карпова, профилактическое назначение антибиотиков, *«чтобы бактериальная пневмония не наслоилась»*, абсолютно нецелесообразно. *«Прогрессирование заболевания обычно связано с усугублением вирусной пневмонии, развитием сосудистых осложнений, цитокиновым штормом, при которых смена антибактериальной терапии бесполезна*, – считает доктор. – *В спорных случаях вопрос о назначении антибиотиков может быть решен правильно с помощью дополнительных исследований – определения прокальцитонина, КТ, микробиологических методов»*.

А для пациентов, нуждающихся во вспомогательной респираторной поддержке в гипервоспалительной фазе COVID-19, могут быть полезны малые дозы глюкокортикоидов.

Есть ли осложнения от прививок?

В Беларуси по состоянию на 21 апреля более 211 тысяч человек уже получили первую дозу вакцины против COVID-19, а более 75 тысяч человек прошли полный курс вакцинации. По данным Минздрава, случаев осложнений после проведенной вакцинации не установлено. Примерно у 10% привитых регистрируются общие (гриппоподобный синдром, повышение температуры тела, головная боль и другие) и местные (уплотнение, болезненность в месте введения вакцины) поствакцинальные реакции в 1–3-е сутки после проведенной прививки.

Напомним, что для вакцинации применяются комбинированная векторная вакцина «Гам-КОВИД-Вак» (Россия) и вакцина против SARS-CoV-2 (КНР). С 16 апреля используется вакцина «Гам-КОВИД-Вак», произведенная на РУП «Белмедпрепараты».

Марина ВИШНЕВСКАЯ.

ПАРАЛЛЕЛИ

К каким зарплатам привела белорусов политика Лукашенко

Давайте посмотрим, к каким зарплатам привела белорусов политика Лукашенко. Годами нам говорили, что стабильность – это то, что нам нужно. Но сравним Беларусь с Польшей (еще 30 лет назад страны были близки по уровню социально-экономического развития) и Украиной (самым худшим примером экономической трансформации последних 30 лет, если оценивать по объему ВВП на человека теперь и в 1990 году).

Средние зарплаты

В январе 2021-го средняя месячная зарплата **в Беларуси** (до уплаты налогов) составила **1290 рублей**, либо **503 доллара**. Для сравнения, **в Польше** она оказалась **1484 доллара** – в три раза больше, чем в Беларуси.

В этом году по средней зарплате обогнать Беларусь сможет не только Украина, но и **Молдова** (**495 долларов** в 4-м квартале 2020-го), тогда **Беларусь станет самой бедной страной по уровню средних зарплат в Европе**.

Хорошо, это средний заработок, а что с минимальной зарплатой?

В регионах зарплата зачастую ближе к минимальной, нежели к средней. Минималка **в Беларуси** с 1 января 2021 года составляет **400 рублей**, либо **156 долларов.**

В Польше почти в пять раз больше – **751 доллар** (по курсу в январе).

Минималка **в Украине** с 1 января 2021 выросла до **6000 гривен**, это **213 долларов** по курсу в январе. С 2014 года минималка у наших южных соседей номинально выросла в пять раз, а в долларовом эквиваленте в полтора раза – со **145 долларов** в январе 2014-го.

За это же время минималка в Беларуси в долларовом эквиваленте сократилась – на 7 процентов по сравнению с январем 2014 года (**174 доллара**). Аналогично, **как и в случае со средней зарплатой, можно говорить об упущенном десятилетии в Беларуси**.

Вывод

Интересно, как долго еще белорусская госпропаганда будет спрашивать «Хотите, чтобы было, как в Украине?» и хвалиться якобы социальной ориентированностью белорусской экономики? Украинская экономика, даже несмотря на войну, на все пороки олигархии и другие проблемы, в последние годы развивается, а у нас стагнация продолжается уже десять лет. За это время **Беларусь уже стала страной с наименьшей минимальной зарплатой в Европе**.

Без экономических реформ мы не сможем жить в свободной и успешной стране, которой люди будут гордиться, и перестанут массово уезжать за границу, чтобы там реализовать свой потенциал. Потому не бойтесь перемен. Без них у нас не будет будущего, а будет деградация, которую «власти» фальшиво называют стабильностью.

Алесь АЛЕХНОВИЧ, советник по вопросам экономики экс-кандидата в президенты С.Тихановской.

ОСТРЫЙ ВЗГЛЯД

Виталий ЦЫГАНКОВ, политический комментатор

Госидеология одобряет вооруженный захват власти и убийство главы государства как наилучший способ политической борьбы?

Парадоксально, но «заговорщиков» и «террористов» *(имеются в виду Федута, Зенкович и другие. – **Ред.**)* осуждают власти страны, в которой реальным террористам стоят памятники и их именами названы улицы в каждом городе.

Беларусь – почти единственная страна в мире, где 7 ноября, день насильственного вооруженного захвата власти, отмечается как государственный праздник…

Те террористы, кстати, не только власть в стране захватили, но и расстреляли самого главного, царя и всю его семью, – и как-то без погреба обошлось. И, повторюсь, этим террористам стоят памятники, их именами названы улицы...

То есть государственная идеология, одобряя действия большевиков, одобряет вооруженный захват власти и убийство главы государства как наилучший способ политической борьбы?

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

На жаль, служака не дапетрыў, што словы носяцца ў паветры

На жыхарку сталічнай Новай Баравой быў складзены адміністрацыйны пратакол за тое, што быццам бы яна ўвечары са свайго балкона на 8-м паверсе крыкнула словы “Жыве Беларусь!”. У судзе жанчына сцвярджала, што ў гэты час яе не было дома, нават прад’явіла двух сведак, а пратакол быў складзены менавіта на яе, бо раней службоўцы двойчы папярэджвалі за сняжынкі на акне. Тым не менш суд аштрафаваў “зламысніцу” на 870 рублёў.

Той участковы быў вясёлы,
Як абыходзіў свой раён:
На шчасце, нейкае крамолы
Вакол сябе не бачыў ён.
Трымаючы сцяжкі й плакаты,
Ніхто не шастаў па двары,
Стаміўшыся, пайшлі дахаты
І жыхары, і бунтары.
І тут прысеў ажно ўчастковы,
Пачуўшы:
– Беларусь жыве!
У скроні гэтыя два словы
Ударылі, як кулі дзве.
Здалося, голас той жаночы –
Зусім не бас ці барытон.
У цемру, навастрыўшы вочы,
Стаў узірацца пінкертон.
Аднак ні блізка, ні далёка
Не ўбачыў ён людзей ані.
Падобна, словы прагалёкаў
Зламыснік нейкі з вышыні.
Паблізу дом шматпавярховы,
Адтуль і чуўся крык, бадай.
Крыху задумаўся ўчастковы,
Бо паспрабуй яму ўгадай,
З якога цёмнага балкона
Уніз зляцеў крамольны крык.
Здагадка ўзнікла ў пінкертона
(Лічыў, што правільны разлік),
З якой галёкалі кватэры.
Жанчына там “без тармазоў” –
Калегі-міліцыянеры
Яе “ўшчувалі” шмат разоў:
Чырвона-белыя сняжынкі
Яна чапляла на акно.
Хоць на балконе са сцяжынкі
Жанчыны не было відно,
Ды быў упэўнены ўчастковы:
Галёкнула якраз яна
І на судзе за тыя словы
Павінна атрымаць спаўна.
І ў абарот узяў кабету,
І суд адбыўся сапраўды.
Для ўсіх, бадай, няма сакрэту,
Якія ў нас цяпер суды
І як выносяць прыгаворы
Тым, хто “патрапіў пад пяту”.
І гэты суд быў вельмі скоры:
Як павялося ўжо, “мянту”,
А не жанчыне даў ён веры,
Хоць і даводзіла яна:
– Ды не было мяне ў кватэры –
Я гасцявала да відна!
І гэта вам пацвердзяць сведкі!
Якім жа вырак быў суддзі?
Як кажа люд пра вырак гэткі,
Да варажбіткі не хадзі…

***

А я, сябры мае, паверу,
Што ў гэты вечар сапраўды
У вушы міліцыянеру
Праніклі словы тыя, ды,
На жаль, служака не дапетрыў,
Не ўзнікла думка ў галаве:
Само ўжо носіцца ў паветры
Выслоўе “Беларусь жыве”…

Дзялілі гора

Бацька багаты сканаў кагадзе,
Грошай пакінуў нямала.
Ярасна дзеці дзялілі ў судзе
Гора, што іх напаткала…

Недастойны

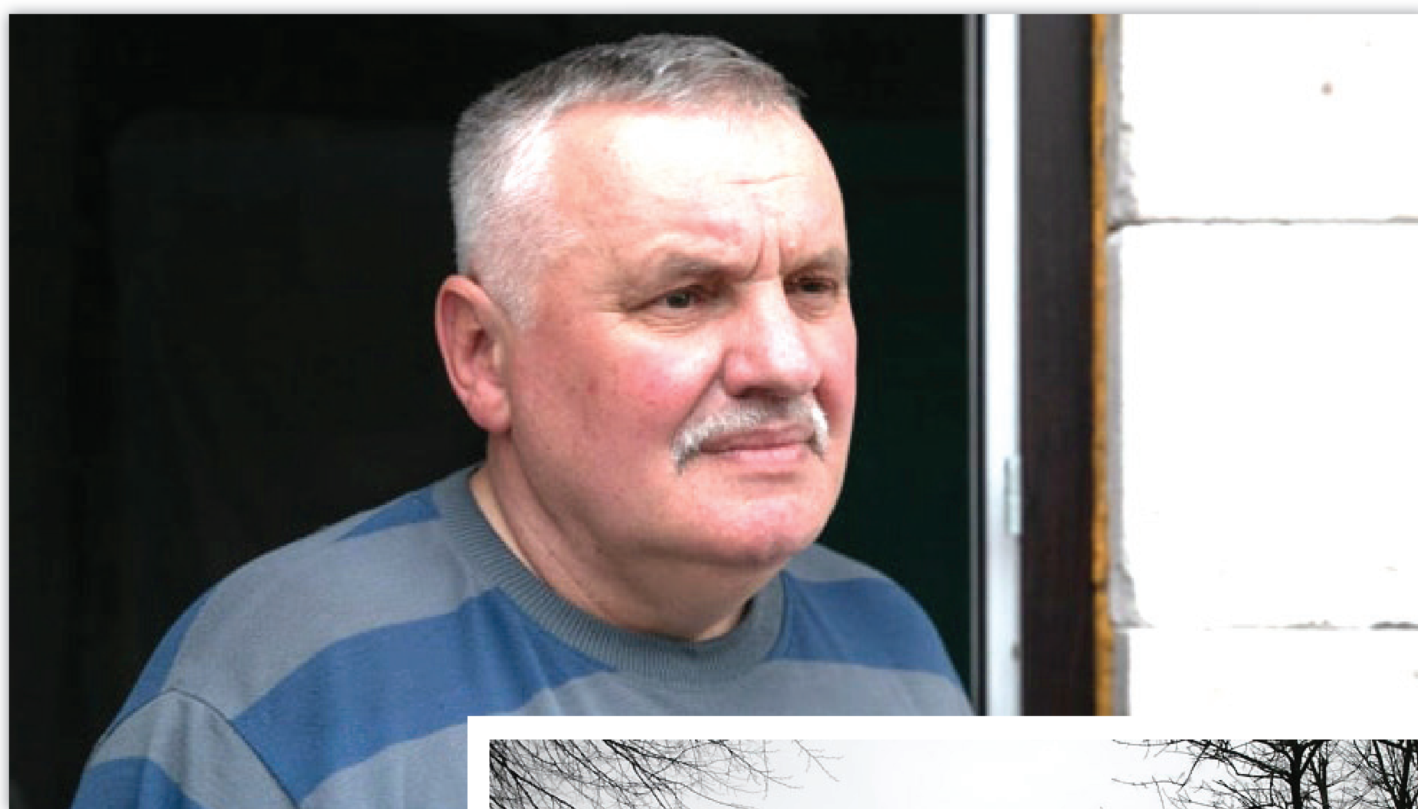
Падумаў мужчына,
Аж дзве паўлітроўкі
Заліўшы ў вантробы свае:
“Такая прыгожая знешнасць
сяброўкі,
Што я недастойны яе…”

ГРАМАДЗЯНСКАЯ ПАЗІЦЫЯ

«Усё рабіў так, як напісана ў Выбарчым кодэксе»

Размова са звольненым дырэктарам школы, дзе на ўчастку перамагла Святлана Ціханоўская

Яўгена Макарэвіча, які кіраваў маладзечанскай школай №5, звольнілі 1 красавіка. Заяву ён напісаў у ноч пасля выбараў у кабінеце начальства ў выканкаме.

«У душы апошнія месяцы нешта такое было, як камень»

– *Як адчуваю сябе? Нармальна. Не тое каб нейкая палёгка, але я ж практычна чакаў гэтага звальнення,* – адразу кажа Яўген Макарэвіч. – *Заяву на звальненне напісаў яшчэ 9 жніўня, хоць мне і сказалі, што яна згубілася. Але я разумеў, што некалі ўсплыве. Я ў вёсцы цяпер. То ў Маладзечне, то тут. Сыну дапамагаю, ён дом будуе ў Маладзечне, пабудаваў ужо. Унук хварэў, то з ім быў тыдзень. Я цяпер свабодны чалавек, магу дапамагаць.*

Яўген Васілевіч кажа, што плануе займацца рамонтам. «Халасцякуе» на гаспадарцы бацькоў жонкі. Да пенсіі быламу дырэктару маладзечанскай школы №5 не далі дапрацаваць крыху больш за год. Макарэвіч кажа, што наконт гэтага не турбуецца, бо працоўнага стажу хапае.

– *Калі паўстане пытанне, што я там нейкі «дармаед» ці «не дармаед», то працу знайду,* – гаворыць Яўген Васільевіч. – *Можа, кваліфікаваную ці нават некваліфікаваную – усё адно. Знайсці можна. Разумееце, у мяне ў душы апошнія месяцы нешта такое было, як камень. Змянілася штосьці ў апошнія месяцы, пасля падзей жніўня. Сістэма стала таксічная. Калі раней я заходзіў у кабінеты, то адчуваў, што мяне прымаюць, слухаюць. Насустрач ідуць. А са жніўня ўсё з нацяжкай ужо было. Разумееце, я ж адзін у раёне такі аказаўся. Які «не як людзі» зрабіў. Баяцца, відаць, што ім знаёмства са мной бокам выйдзе.*

Макарэвіч кажа, што гаворыць найперш пра чыноўнікаў з кіраўніцтва раённага аддзела адукацыі і іншых месцаў. Былы дырэктар расказвае, што яшчэ 1 верасня 2020 года з ягонай школы звольнілася намесніца па выхаваўчай рабоце. Заўважае, што там таксама былі пытанні, звязаныя з выбарамі. Яўген Васільевіч прапаноўваў на гэту пасаду некалькі кандыдатур з ліку сваіх настаўнікаў, але нікога з іх не зацвердзілі. Намесніка дырэктара па выхаваўчай працы ў 5-ю школу пры Макарэвічу так і не прызначылі.

«Здалі мы гэты пратакол – і пачалося тое, што пачалося»

Дырэктарам у 5-й школе Яўген Васільевіч Макарэвіч прапрацаваў 22 гады. Да таго быў настаўнікам у 12-й школе Маладзечна, выкладаў гісторыю. У сістэму адукацыі Макарэвіч пайшоў працаваць з 1985 года, адразу, як скончыў Мінскі педагагічны інстытут. У розных школах агулам ён прапрацаваў 34 гады.

– *Я ў адпачынак пайшоў, у мяне яшчэ з мінулага года заставалася 25 дзён,* – расказвае Яўген Васільевіч пра сваё звальненне. – *Пагода была, рамонт рабіў. Сыну аднаму цяжкавата было. А недзе за тыдні два да 1 красавіка начальніца ўпраўлення адукацыі Маладзечна пазваніла і сказала, што будуць звальняць па той заяве, якую напісаў 9 жніўня. Я не пытаўся, за што звальняюць. Сам жа тую заяву напісаў.*

Заяву на звальненне з пасады дырэктара школы №5 г.Маладзечна Макарэвіч напісаў а 2-й гадзіне ночы ў кабінеце раённага начальства. Туды яго выклікалі званком з райвыканкама пасля таго, як дырэктар адвёз у выканкам пратакол з лічбамі галасавання на выбарчым участку ў сваёй школе.

– *Разумееце, прагаласаваць на гэтыя выбары прыходзілі нават нашы былыя вучні, якія даўно жывуць за мяжой. Яны знарок прыехалі, мы не маглі падлічыць іх галасы няправільна,* – гаворыць Яўген Васільевіч. – *Як жа ім потым у вочы глядзець? У нас усё было згодна з Выбарчым кодэксам. Усё арганізавалі так, як там прапісана. І ўвечары, калі мы ўсё падлічылі, кандыдат Ціханоўская атрымала на 120 галасоў больш, чым кандыдат Лукашэнка. Я разумеў, што могуць быць праблемы. Што гэтая лічба будзе не зусім імпанаваць начальству. Таму я звярнуўся да ўсіх сяброў камісіі. Сказаў, што кожны з іх мае права выказаць сваю думку. Усе пагадзіліся з лічбамі і падпісалі пратакол.*

Пратакол з выніковымі лічбамі Макарэвіч разам з сакратаром выбарчай камісіі павёз у выканкам, копію павесілі на стэндзе на ўчастку ў школе.

– *Здалі мы гэты пратакол – і пачалося тое, што пачалося,* – расказвае Яўген Васільевіч. – *Пазванілі мне з выканкама ўначы, выклікалі на размову. Я прыехаў. Разумеў, у чым праблема. Там мне ўжо выказалі меркаванне, што я, як бы вам сказаць, своеасаблівая «белая варона». Пагроз не было. Казалі толькі, што мне паўтара года да пенсіі, што я мушу нешта «разумець». Там былі прадстаўнікі розных структур раённых. А я палічыў, што не заслужыў такога. І калі зрабіў такую дрэнную рэч, то маю права звольніцца проста сёння. Заяву на звальненне напісаў проста там. Нават не ведаю, хто яе забраў: там і маё кіраўніцтва было, і намеснік старшыні райвыканкама, і іншыя асобы.*

Былы дырэктар гаворыць, што нічога іншага зрабіць 9 жніўня не мог, нягледзячы на тое, што шмат хто са старшыняў выбарчых камісій змаглі, а яму да пенсіі сапраўды заставалася зусім няшмат.

– *Мяне так у сям’і выхавалі,* – кажа Яўген Васільевіч. – *Мы ўсе вельмі рупліва ставімся да праўды. Памятаю, калі бацька ў хаце знаходзіў паперку ад цукеркі, то пытаўся ў нас з братам, хто кінуў. А мы ж дзеці, як звычайна: «Не я!» То тады ўдвох адну паперку былі вымушаны выкідваць. Я сваіх дзяцей таксама так выхоўваў, што трэба гаварыць праўду. І ад калег сваіх патрабаваў. А што я ім мог тады сказаць?*

Чаму яго не звольнілі яшчэ ў жніўні, Яўген Макарэвіч не ведае. Кажа, што, магчыма, не было ўказанняў «зверху». Альбо проста чарга дайшла толькі цяпер. Паводле слоў былога дырэктара, у Маладзечне зараз ідзе цэлая хваля звальненняў кіраўнікоў. Пазбавілі працы дырэктара дзяржаўнага каледжа, старшыню прафсаюза работнікаў сельскагаспадарчых арганізацый. Дарэчы, кіраўніком камісій падчас выбараў Макарэвіч быў і раней і тады ў выканкам таксама падаваў праўдзівыя лічбы. Сітуацыя з галасаваннем за альтэрнатыўнага Лукашэнку кандыдата кардынальна змянілася толькі сёлета, кажа былы дырэктар.

– *У нас у акрузе своеасаблівы электарат заўсёды быў,* – гаворыць Яўген Васільевіч. – *Прыватны сектар, людзі ў асноўным пажылыя: прэзідэнт даў ім пенсію; калі выберуць іншага, то не вядома, што будзе. Яны стаялі пад дзвярыма школы, каб прагаласаваць першымі. Сапраўды галасавалі за Лукашэнку. Але ў апошні час усё змянілася. Людзі захацелі перамен.*

«Хацеў стварыць дзецям такія ўмовы, каб яны вучыліся ў не горшай за іншыя школе»

– *Я вучыўся на гістарычным факультэце ў Мінскім педінстытуце, тады яшчэ імя Горкага,* – успамінае Макарэвіч. – *Настаўнік гісторыі і французскай мовы. Але французскую мову я толькі год выкладаў. Гісторыю люблю, выкладаў заўсёды яе, да апошняга часу таксама, калі дырэктарам быў. У мяне заўсёды было 9–10 гадзін, палова стаўкі прыкладна. Але настаўнікам я выпадкова стаў, можна сказаць. Усё жыццё марыў стаць археолагам.*

Яўген Макарэвіч расказвае, што паходзіць з вёскі Мацькаўцы на Вілейшчыне. Да арміі год працаваў на трактары ў сельскай гаспадарцы. Прыгадвае, што дырэктар калгаса намаўляў яго пайсці ў Інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі, абяцаў накіраванне. Але Макарэвіч усё ж выбраў мару. На археолага тады можна было вучыцца альбо ў Гродзенскім педінстытуце імя Янкі Купалы, альбо ў Маскве. Яўген Васільевіч паехаў у Гродна.

– *Не паступіў, не хапіла мне паловы бала,* – успамінае Макарэвіч. – *Напісаў сачыненне на чатыры балы і не прайшоў па конкурсе. Тэма была «Ты на подзвіг завеш, камсамольскі білет!». Экзамены ў адной групе разам з Вольгай Корбут здаваў, з вядомай гімнасткай. Вядома, яна паступіла. Вучылася яна там ці не, гэта ўжо іншае пытанне. А я пайшоў у войска.*

Пасля арміі Макарэвіч паехаў вучыцца ў Мінск: археалогію ў Гродзенскім педінстытуце да таго часу ўжо згарнулі, да Масквы ехаць было далёка. Старастам групы ў Мінскім педінстытуце, дзе вучыўся Макарэвіч, быў Анатоль Лябедзька. З будучым шматгадовым кіраўніком АГП Яўген Васільевіч доўга сябраваў, Лябедзька нават хрысціў яго сына.

Учынак Яўгена Макарэвіча 9 жніўня не застаўся незаўважаным у Маладзечне. Яшчэ ўвосень некалькі сем’яў напісалі заявы на перавод дзяцей у 5-ю школу. Калі напрыканцы сакавіка стала вядома, што Макарэвіча звальняюць з пасады дырэктара, у аддзел адукацыі Маладзечна пайшлі лісты ад бацькоў з просьбай пакінуць дырэктара на месцы.

– *Разумееце, школа ў своеасаблівым месцы знаходзіцца,* – гаворыць Яўген Васільевіч. – *Гэта такая сельская мясцовасць у горадзе. Гістарычны цэнтр Маладзечна. У асноўным там прыватны сектар. Дзеці там я не скажу, што абдзелены ўвагай. Побач гімназія №3, праз трыста метраў ад нашай школа №1 імя Янкі Купалы. Наша 5-я яшчэ напрыканцы 1950-х пабудавана, усяго 13 кабінетаў, 400 вучняў прыкладна. Гэта дзеці, якія не пайшлі ў гімназію, не трапілі ў іншыя школы. І я хацеў ім стварыць такія ўмовы, каб яны ведалі, што вучацца не ў горшай за іншыя школе, нічым не абдзелены.*

Умовы для дзяцей Яўген Макарэвіч ствараў з дапамогай выхаваўчых праектаў, больш скіраваных на развіццё. Былы дырэктар гаворыць, што ў выніку гэтыя праекты сталі вядомы не толькі ў Маладзечне, бо рэалізоўваў ён іх з дапамогай замежных калег і фондаў. Заключыў дамову з нямецкай гімназіяй Хайдберга ў горадзе Гётынгене аб тым, што яна кожны год будзе прымаць вучня з Маладзечна, а таксама аб абмене досведам і дэлегацыямі. За час працы Макарэвіча дырэктарам у Нямеччыне адвучыліся 20 маладзечанскіх школьнікаў. Былі таксама сумесныя праекты па барацьбе з цукровым дыябетам у дзяцей, ушанаванні памяці ахвяр канцэнтрацыйных лагераў.

– *Быў яшчэ цікавы праект «Калідорныя дзеці»,* – расказвае былы дырэктар. – *У нас у раёне школы дагэтуль шмат сямей жыве ў інтэрнатах – ад станказавода і іншых. Яны некамфартабельныя, вядома. Адзін туалет, адзін душ на калідор. А чым заняць дзяцей, якія там жывуць? Мы вырашылі проста ў інтэрнатах зрабіць ім гульнявыя пакоі. Рабілі гэта сумесна з галандскай недзяржаўнай арганізацыяй, з маладзечанскімі прадпрыемствамі. Галандцы мэблю нам дапамагалі купляць, усё зрабілі. Для дзяцей настолькі захапляльна гэта было! Мы і мерапрыемствы ў гэтых пакоях рабілі.*

Яўген Макарэвіч пра такія праекты расказвае шмат. І пра валанцёрства, і пра стварэнне клубаў для былых малалетніх вязняў канцлагераў, і пра працу з педагогамі, якія пайшлі на пенсію. За больш як 20 гадоў на пасадзе дырэктара дзейнасць Макарэвіча з калегамі правяралі і беларусы, і іншаземцы. Парушэнне, паводле яго слоў, знайшлі адзін раз – не сышліся рахункі: праз розніцу курсаў дзесьці згубілася сума памерам 2 еўра.

– *Людзі ж бачылі ўсё гэта, усю нашу працу,* – гаворыць Яўген Васільевіч. – *І гэта не толькі мая заслуга. Увесь калектыў падабраўся такі. Лідзія Князева з клуба «Пошук»; Алена Парахня, якая была намеснікам дырэктара па выхаваўчай працы; настаўніца нямецкай мовы Зоя Дылеўская... Ды шмат хто! Усе настаўнікі былі задзейнічаны. Ніхто не казаў, што ім цяжка, што ім за гэта грошай не плацяць. Бацькі ж разумеюць, што калі ўсе нашы праекты знікнуць, то цікавасць у дзяцей прападзе і да вучобы, і да ўсяго іншага.*

Пасля звальнення Макарэвіча за яго заступіліся не толькі бацькі вучняў 5-й школы. Са зваротамі ў абарону дырэктара звярнуліся таксама нямецкая гімназія з Гётынгена і фонд «Усходняга партнёрства», які дапамагаў праектам фінансава.

«Дзеці разумеюць, што папраўдзе адбываецца ў краіне»

– *Мне вельмі крыўдна, калі настаўнікаў называюць фальсіфікатарамі,* – прызнаецца Яўген Макарэвіч. – *Крыўдна за людзей, крыўдна за прафесію. Нешта зрабілася такое, што адукацыя стала не асобнай сістэмай у краіне, а толькі прыдаткам да чагосьці. І настаўнікаў проста выкарыстоўваюць. Як мне сёння прыйсці на ўрок грамадазнаўства і растлумачыць дзецям, што такое прававая дзяржава, калі ім па тэлевізары гавораць, што «бывае, калі і не да законаў»? Як такое можа быць? Шмат хто з настаўнікаў робіць тое, што ім кажуць рабіць. Ва ўсіх крэдыты, сем’і. Але я не ведаю, як пройдуць наступныя выбары. Камісіі ж ізноў арганізуюць у школах.*

Яўген Макарэвіч кажа, што сучасныя дзеці, нягледзячы на змест дзяржаўнага тэлебачання і друку, выдатна разумеюць, што папраўдзе адбываецца ў краіне. Пасля выбараў ён выкладаў у старшых класах і добра гэта адчуў.

– *Дзеці атрымліваюць інфармацыю з інтэрнэту, частку разам з бацькамі абмяркоўваюць, нешта і самі на вуліцах бачаць,* – гаворыць Яўген Васільевіч. – *Яны маюць свой пункт гледжання. Дзеці ў нас мэтанакіраваныя, са сваім светапоглядам. Яны ўсведамляюць, што на самай справе адбываецца. Я аптымістычна гляджу на будучыню. Чалавек заўсёды будзе верыць у будучыню, дзеля сваіх дзяцей. Ды і дзеля самога сябе.*

Макарэвіч расказвае, што ўсцешаны падтрымкай ад былых вучняў. Пасля навіны пра звальненне яму пастаянна нехта з іх піша альбо тэлефануе.

– *Вось акурат перад вамі патэлефанавала адна вучаніца, яна школу больш за 10 гадоў таму скончыла,* – кажа былы дырэктар. – *Я атрымаў мора слоў падтрымкі. Нават ад тых, ад каго не чакаў. А ад тых, ад каго чакаў, – наадварот. У некаторых расчараваўся. Самым нечаканым было, калі мне адзін з былых вучняў прапанаваў працу. Ён мае фірму сваю ў Маладзечне, сказаў мне: «Мы сваіх не кідаем». Хаця які я яму свой, ён даўно ж ужо не вучань. Але такія словы вельмі прыемныя.*

Яўген Васільевіч таксама кажа, што яго ўжо пацяху цягне да дзяцей, хочацца яшчэ папрацаваць настаўнікам. Дырэктарам ужо не, а вось весці ўрокі гісторыі – так.

– *Пра тое, што зрабіў 9 жніўня, я ўсё адно не шкадую,* – кажа Макарэвіч. – *Я ніякага подзвігу не здзейсніў. Усё было рыхтык як напісана ў Выбарчым кодэксе. Я нічога не парушыў.*

(Радыё Свабода)

Народная Воля
http://www.nv-online.info
23 КРАСАВІКА 2021 г.

АТЫ-БАТЫ

Президент Польши волнуется…

*Президент Польши **Анджей Дуда** созвал заседание с участием Министерства национальной обороны, военных командиров и руководителей спецслужб для обсуждения российской активности на границе с Украиной.*

Об этом заявил руководитель Бюро национальной безопасности Польши **Павел Солох**. *«Вооруженные силы вместе со своими союзниками постоянно контролируют угрозы за пределами нашей восточной границы»*, – отметил Солох.

Глава МИД Украины **Дмитрий Кулеба** на онлайн-встрече с министрами иностранных дел ЕС предложил Евросоюзу подготовить новые секторальные санкции против России на фоне стягивания войск РФ у украинской границы.

ТЕМ ВРЕМЕНЕМ

В Бундестаге пройдут срочные слушания по поводу военной активности России

Парламентские слушания состоятся 22 апреля во второй половине дня.

«Эти пленарные дебаты станут важным предупреждением Кремлю прекратить подготовку к новым военным авантюрам и отказаться от политики откровенного запугивания и шантажа», – отметил посол Украины в Германии **Андрей Мельник**.

Как сообщалось, фракция ХДС/ХСС, которая является крупнейшей в парламенте Германии, приняла **заявление в поддержку Украины** на фоне угрозы со стороны России.

Кроме того, министр иностранных дел Германии **Хайко Маас** призвал Россию прекратить провокационные действия на границе с Украиной.

БЕЛАРУСКАЯ СПРАВА

Сад Івонкі Сурвіллы

У мінулую суботу канадскія беларусы зладзілі суботнік – прывялі ў парадак сад ля дома Івонкі Сурвіллы, старшыні Рады БНР.

11 красавіка Згуртаванне беларусаў Канады віншавала спадарыню Івонку з 85-годдзем. Сурвілла жыве ў Квебеку ў невялічкім (па канадскіх мерках) дамку, вакол якога – вялікі сад. Пашанотны ўзрост не дазваляе ёй дасканала даглядаць тэрыторыю, таму суайчыннікі і вырашылі давесці сад да ладу.

На жаль, праз кавідныя абмежаванні (у правінцыі Квебек зараз адначасова разам могуць збірацца не больш за тры чалавекі) усе жадаючыя не змаглі ўзяць удзел у акцыі. Як заўжды, зазірнула суседка Івонкі Сурвіллы Віўен, якая вельмі любіць суполку беларусаў, заўсёды далучаецца да сумеснай працы і да пікнікоў, што ладзяцца потым.

– *Добра папрацавалі!* – распавядае былая мінчанка Ірына. – *А потым доўга размаўлялі з нашай цудоўнай Івонкай. Яна распавяла пра інтэрв'ю, што ў яе бралі апошнім часам, даючы вельмі цікавыя і трапныя характарыстыкі журналістам. Прыязна адклікалася аб Святлане Ціханоўскай.*

Івонка вельмі любіць свой сад і помніць гісторыю кожнага дрэва. Кажа: "Вось гэту грушу пасадзіў Янка. А вось тут рос персік..." Яна нават прасіла не зразаць старыя засохлыя галінкі – у іх спляценні ёй бачацца выявы і вобразы. Яна так і казала з усмешкай: "Калі ласка, не чапайце мае японскія дрэвы!"

На памяць прыйшлі радкі з верша беларускага паэта Юрася Шамецькі, які жыве ў Канадзе: *"...хочацца проста жыць, каб глядзець, як хвалююцца дрэвы навокал..."*

У мінулым годзе беларусы пасадзілі ў садзе Івонкі райскую яблыньку ў памяць аб яе дачцэ Паўліне Сурвілле, якая заўчасна пайшла з жыцця год таму. Дрэўца добра перазімавала і гатова распусціцца.

Аляксандра БАТУРЫНА.

ВЯЛІКАЯ ПАЛІТЫКА

Новыя выбары і расследаванне парушэнняў правоў чалавека

ПАСЕ прыняла рэзалюцыі па Беларусі.

Пасяджэнне Парламенцкай асамблеі Савета Еўропы. Фота: assembly.coe.int.

Парламенцкая асамблея Савета Еўропы прыняла дзве рэзалюцыі па Беларусі: з патрабаваннямі да беларускіх улад пачаць шырокі нацыянальны дыялог, правесці новыя прэзідэнцкія выбары ўжо сёлета і расследаваць шматлікія факты парушэнняў правоў чалавека. Пра гэта піша TUT.BY.

Праект рэзалюцыі аб тэрміновай неабходнасці правядзення рэформы выбарчай сістэмы ў Беларусі прадстаўляў член ПАСЕ лорд **Дэвід Бленкатра.**

У рэзалюцыі **«Тэрміновая неабходнасць рэформы выбараў у Беларусі»** ўказваецца, што сістэма правядзення выбараў у Беларусі *«стала рухаючым фактарам цяперашняга палітычнага, эканамічнага і праваабарончага крызісу»*.

Рэзалюцыя заклікае:

да ўсебаковай рэформы выбараў у Беларусі, якая павінна прывесці выбарчыя законы і практыку ў адпаведнасць з міжнароднымі стандартамі;

рэформа павінна гарантаваць **незалежнасць і бесстароннасць выбарчых камісій,** стварыць адзіны публічны рэестр выбаршчыкаў, адрэгуляваць датэрміновае галасаванне, забяспечыць празрыстасць падліку галасоў, дазволіць мясцовае і міжнароднае назіранне, усталяваць выразныя і менш жорсткія крытэрыі для рэгістрацыі кандыдатаў, забяспечыць магчымасць судовага абскарджвання ўсіх рашэнняў камісій;

ПАСЕ ўлічвае, што многія беларускія і міжнародныя структуры заклікаюць да **правядзення датэрміновых выбараў на базе існуючага выбарчага заканадаўства.** І падкрэслівае, што *«такія выбары могуць быць прызнаны дастаткова свабоднымі і справядлівымі, толькі калі незалежная і бесстаронняя ЦВК зможа з дапамогай палажэнняў, рашэнняў, распараджэнняў або інструкцый увасобіць у жыццё як мага больш з пералічаных вышэй патрабаванняў, а мясцовыя і міжнародныя назіральнікі змогуць назіраць за ўсім выбарчым працэсам»*;

Рэзалюцыя таксама заклікае *«ўлады Беларусі і ўсе зацікаўленыя бакі тэрмінова правесці шырокі дыялог, каб забяспечыць мірны выхад з крызісу»*.

Бленкатра адзначыў, што рэкамендацыі, прапісаныя ў дакладзе, заснаваны на выніках назіранняў за папярэднімі выбарамі ў Беларусі, паколькі на выбарах у жніўні назіральнікі ад Парламенцкай асамблеі Савета Еўропы не працавалі.

«Пры падрыхтоўцы даклада я пастараўся выйсці на ўсе зацікаўленыя бакі, у тым ліку беларускія ўлады. На жаль, улады не адказалі на нашу анкету, яны папросту праігнаравалі маю прапанову аб узаемадзеянні і зносінах. Як адказалі іншыя бакі? Станоўча і канструктыўна, я хачу асабліва падзякаваць грамадзянскай супольнасці Беларусі», – заявіў Дэвід Бленкатра.

Аўтар даклада падкрэсліў, што дакумент змяшчае нейтральныя рэкамендацыі. Але гэта не значыць, што Парламенцкая асамблея нейтральна ставіцца да таго, што адбываецца ў Беларусі.

«Мы не нейтральныя, мы асуджаем тое, што адбываецца, і ў рэзалюцыі гаворыцца пра няздольнасць беларускіх улад забяспечыць рэформу выбарчай сістэмы на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў», – заявіў Бленкатра.

Паводле слоў парламентарыя, мэта ўсіх рэзалюцый, якія прымаюць у адрас Беларусі, – забяспечыць новыя выбары ў Беларусі, каб яны былі свабоднымі і справядлівымі.

Праект рэзалюцыі **«Парушэнні правоў чалавека ў Беларусі патрабуюць міжнароднага расследавання»** прадставіла сябра ПАСЕ **Аляксандра Луі**, якая заявіла, што барацьба з беспакаранасцю – прынцыповае пытанне і Савет Еўропы павінен пасланць выразны сігнал тым, хто парушае правы чалавека, даць ім зразумець, што яны будуць адказваць за свае дзеянні.

У рэзалюцыі **«Парушэнні правоў чалавека ў Беларусі патрабуюць міжнароднага расследавання»** падкрэсліваецца, што *«мірныя пратэсты пасля фальсіфікацыі вынікаў прэзідэнцкіх выбараў 9 жніўня 2020 года былі жорстка задушаны рэжымам Аляксандра Лукашэнкі, а многія пратэстоўцы былі арыштаваны і падвергліся катаванням»*. Рэзалюцыя паказвае, што тыя, хто мае дачыненне да падобных парушэнняў правоў чалавека, не былі прыцягнуты да крымінальнай адказнасці.

Рэзалюцыя заклікае:

- улады Беларусі павінны ўступіць у дыялог з народам. І падкрэслівае, што дыялог *«з'яўляецца адзіным шляхам спыніць гвалт і парушэнні правоў чалавека і правесці новыя дэмакратычныя выбары, каб выйсці з палітычнага крызісу»*;
- **вызваліць усіх палітвязняў, неадкладна спыніць катаванні і бесчалавечнае абыходжанне** з апанентамі рэжыму;
- завесці крымінальныя справы супраць тых, хто здзяйсняе злачынствы супраць беларускага народа;
- з боку Савета Еўропы прапанаваць Беларусі далучыцца да Еўрапейскай канвенцыі аб папярэджанні катаванняў і бесчалавечных або прыніжаючых годнасць відаў абыходжання і пакарання;
- Савет Еўропы павінен патрабаваць у сваіх адносінах з Беларуссю неадкладнага вызвалення ўсіх палітычных зняволеных і спынення кампаніі рэпрэсій супраць пратэстоўцаў і іх сем'яў, а таксама паставіць гэтае патрабаванне ў залежнасць ад любога тэхнічнага супрацоўніцтва і любога руху на шляху да магчымага ўступлення Беларусі ў Савет Еўропы;
- вывучыць магчымасці выкарыстання Савета Еўропы ў якасці пасрэдніцкай платформы для дыялогу паміж уладамі і апазіцыяй.

«Мы ўжо бачылі, што судовы апарат Беларусі не здольны да правасуддзя і палітычна стрымліваецца, таму прадстаўнікі сіл правапарадку да гэтага часу не пераследуюцца па законе, нават калі яны забілі чалавека. Наадварот, пераследуюцца ўрачы, адвакаты, праваабаронцы і журналісты, якія спрабуюць задакументаваць такія дзеянні», – заявіла Аляксандра Луі.

Вызваленне лідараў апазіцыі, журналістаў і мірных дэманстрантаў павінна стаць прыярытэтам Савета Еўропы.

ГОЛАС З ЭМІГРАЦЫІ

«Большасць з нас марыць вярнуцца ў свабодную Беларусь...»

*У польскай агламерацыі Труймяста – Гданьск–Гдыня–Сопат – на беларускія акцыі пад бел-чырвона-белымі сцягамі выходзяць сотні людзей. Нашы землякі паказваюць прыклад салідарнасці з радзімай. Гродзенец **Ігар Жэрдзік** расказаў «Народнай Волі» пра жыццё ў вымушанай эміграцыі ў польскім Памор'і.*

«У Гродне заставацца не маглі...»

Ігар Жэрдзік (прозвішча зменена па яго просьбе) у жніўні 2020 года выходзіў на акцыі пратэсту ў Гродне і спадзяваўся, што хутка наступяць перамены. Ён будаўнік з вышэйшай адукацыяй, працаваў адразу ў дзвюх фірмах, але ніводная з іх не мела заказаў. Пасля таго як пачаліся масавыя затрыманні і суды, Ігар разам з жонкай Аленай у верасні вырашылі пакінуць Беларусь.

– *Мне было прасцей на гэта рашыцца – я прывык па камандзіроўках ездзіць,* – распавядае Жэрдзік. – *А вось жонка плакала – не хацела пакідаць маці і дзвюх сясцёр.*

Праўда, у Гданьску ўжо жыла іх малодшая дачка, туды ж з Мінска накіроўвалася і старэйшая з мужам.

З працай і жыллём усё вырашылася адразу

Там Ігара ўжо чакалі знаёмыя будаўнікі з Гродна, якія працавалі на розных аб'ектах. Працу яму шукаць не давялося – ехаў, ужо маючы запрашэнне ад польскай будаўнічай фірмы.

– *Ніякай асаблівай бюракратыі з уладкаваннем не было. Нават спяцоўку мне адразу выдалі менавіта таго памеру, які я ўказваў у анкеце,* – распавядае мужчына.

На будоўлі працуюць пераважна беларусы, прычым у асноўным з Гродна, хаця ёсць і з іншых гарадоў, нават з Крычава, што на Магілёўшчыне.

Ігар з жонкай знялі двухпакаёвую кватэру, праз некалькі дзён да іх прыехала старэйшая дачка з мужам, і цяпер жывуць усе разам. Давялося пасля прыезду 10 дзён пабыць на каранціне. Дарэчы, у Польшчы з гэтым вельмі строга, правяралі па некалькі разоў на дзень. За кватэру плацяць 2100 злотых у месяц.

– *Я ў дзень зарабляю 180 злотых – 50 долараў. Працуем па 10 гадзін, адзін выхадны. Муж дачкі ўладкаваўся на дастаўку прадуктаў з крамы. У яго падчас пандэміі заробак штодня даходзіць да 300 злотых,* – канстатуе Ігар.

Трэба сказаць, што многія харчовыя прадукты ў Гданьску значна таннейшыя, чым у Беларусі (даражэй каштуюць толькі цыгарэты і гарэлка). А таму на пражыццё заробку хапае.

Жонка Ігара працы пакуль не знайшла, хаця час ад часу бываюць нейкія падпрацоўкі. Спадзяюцца на тое, што пасля пандэміі ўладкуецца.

– *Горад турыстычны, і працы тут шмат,* – разважае Ігар. – *Чакаем, што к восені, калі ўсіх прышчэпяць ад каранавіруса, нешта зрушыцца. Тым больш што ў жонкі добрая польская мова.*

«На акцыі выходзім сем'ямі»

Беларусы, якія жывуць у Труймясце, звычайна знаёмяцца на акцыях у цэнтры Гданьска ля помніка Нептуну. Цяпер яны ўсе маюць зносіны праз сацсеткі. І кожную нядзелю, нягледзячы на пандэмію, сем'ямі выходзяць да Нептуна з бел-чырвона-белымі сцягамі. На акцыі часам збіраецца да трохсот чалавек.

Найбольш актыўная частка беларусаў – гэта моладзь, якая вучыцца ў Польшчы. Іх заўсёды шмат, яны прыходзяць са сцягамі, прапаноўваюць праграму акцый.

Вельмі значны адсотак беларусаў у Гданьску, паводле слоў Ігара, гэта палітычныя ўцекачы. Менш тых, хто прыехаў сюды ў сілу эканамічных прычын.

– *Мы прыехалі сюды не ад добрага жыцця,* – гаворыць Ігар. – *Мы прыходзім на акцыі, каб паказаць сваё стаўленне да Лукашэнкі, а таксама выказаць салідарнасць з усім беларускім народам, які змагаецца супраць рэжыму.*

І яшчэ з назіранняў Ігара: абсалютная большасць тых, хто жыве і працуе ў Гданьску, мараць вярнуцца ў свабодную незалежную Беларусь.

«Дзякуй палякам за салідарнасць»

Падчас беларускіх акцый паліцэйскія прасілі, каб такія мерапрыемствы былі ўзгоднены з гарадскімі ўладамі. Дэлегацыя хадзіла да мэра Гданьска, продкі якога, як высветлілася, паходзяць з Гродна. Ён без усякай бюракратыі даў дазвол на беларускія акцыі, а таксама прапанаваў памяшканне, каб беларусы маглі там збірацца і праводзіць свае мерапрыемствы.

– *Ён заахвоціў жыхароў Гданьска сабраць гуманітарную дапамогу для беларусаў, якія ў сілу вядомых абставін апынуліся ў іх горадзе,* – распавядае Ігар. – *Людзі прыносілі не толькі адзенне і абутак, а і бытавую тэхніку, харчаванне. Такое ўражанне было, што адклікнуўся ўвесь горад.*

На беларускай акцыі ў Гданьску.

І яшчэ адно моцнае ўражанне майго суразмоўцы: вельмі шмат палякаў прызнаюцца, што іх карані паходзяць з беларускіх земляў, маўляў, бабуля з дзядулем пасля вайны пераехалі ў Польшчу.

– *Шмат палякаў падыходзяць на акцыях, размаўляюць, цікавяцца, падтрымліваюць,* – канстатуе Ігар. – *І за гэта мы ім вельмі ўдзячны.*

На 25 сакавіка беларусы з Труймяста пашылі сцяг даўжынёй 80 метраў і прайшлі з ім па вуліцах трох гарадоў. Дарэчы, беларускія жанчыны шылі гэты сцяг ці не ўсю ноч. Было сапраўднае свята, беларусаў вельмі цёпла падтрымалі палякі.

– *Многія ішлі з намі ў калоне,* – згадвае гродзенец. – *Далучаліся людзі самых розных узростаў. Больш сталыя нават распавядалі, як самі ўдзельнічалі ў «Салідарнасці». Лозунг «Жыве Беларусь!» разам з намі крычалі і палякі.*

Міхал КАРНЕВІЧ.

Народная Воля http://www.nv-online.info
23 КРАСАВІКА 2021 г.

АДЛУП

Як славутая спартсменка паставіла на месца чыноўніка

Баскетбалістка Алена Леўчанка дала параду старшыні Беларускай федэрацыі баскетбола Максіму Рыжанкову: «Зрабіце карысную справу – заставайцеся ў сваёй палітыцы і не лезьце ў спорт».

Днямі першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта **Максім Рыжанкоў** быў пераабраны кіраўніком Беларускай федэрацыі баскетбола.

«Калі надакучу, то вы скажыце – пакіну пасаду», – сціпла заявіў пры гэтым чыноўнік. – *Але не хацелася б...»*

Таксама Рыжанкоў прызнаўся, што расчараваны дзеяннямі капітана зборнай **Кацярыны Сныцінай**, якая вядома сваёй грамадзянскай пазіцыяй і адмовілася выступаць за нацыянальную каманду.

«Глыбока расчараваны дзеяннямі Сныцінай, – распавёў кіраўнік федэрацыі pressball.by. – *Як капітан яна павінна была ўзважана і разумна падыходзіць да выказванняў на палітычныя пытанні, разумець, як гэта можа адбіцца на зборнай. Мая пазіцыя такая: пакладзі мандат, і тады ты вольны ў выказванні сваіх поглядаў.*

Тое ж самае тычыцца і былога намесніка старшыні федэрацыі Ягора Мешчаракова. Для мяне пака-

зальным стала прызнанне Сныцінай, што ў калектыве падтрымкі яна не знайшла. Значыць, расколу не адбылося, каманды дух не згублены, на чэмпіянаце Еўропы зборная здольная выступіць паспяхова».

Пасля гэтага функцыянеру дала добры адлуп славутая беларуская баскетбалістка **Алена Леўчанка**, якая зараз выступае за грэчаскі «Панацінаікас».

«За апошнія пяць гадоў вы, спадар Рыжанкоў, развалілі жаночы баскетбол! – эмацыйна выказалася спартсменка. – *Медалі мы заваёўвалі* ***да вас****, і ў эліце сусветнага баскетбола мы апынуліся* ***да вас****!*

А што зрабілі вы? Вы ганарыцеся і прыпісваеце сабе нашы дасягненні, але «прыбралі» ўсіх, хто зрабіў свой унёсак у гэтыя дасягненні. Вы ніколі ў жыцці не гулялі ў гэты від спорту, але занялі пасаду кіраўніка федэрацыі і сталі затыкаць рот непажаданым і нязгодным. Нацыянальная зборная не выйшла з групы на двух апошніх чэмпіянатах Еўропы, не адабралася на чэмпіянат свету і на Алімпіяду. Вы звольнілі галоўнага трэнера Анатоля Буяльскага, таму што ён нібыта не абнаўляў зборную. Прайшло пяць гадоў, і што ж змянілася? Нічога!

Таму, калі вы загаварылі пра «расчараванне» Кацярынай Сныцінай і Ягорам Мешчараковым, то, скажу шчыра, для мяне адзінае расчараванне ў гэтай гісторыі – гэта ***ВЫ****!*

Выказваць сваё меркаванне – гэта права кожнага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь, гарантаванае нам усім Канстытуцыяй краіны. І незалежна ад таго, капітан ты ці не капітан, дырэктар лазні ці проста рабочы або банкір, – кожны мае права на сваё меркаванне.

Мы – не рабы. Гэта сістэма хоча зрабіць нас рабамі. Таму што вам патрэбны толькі пакорлівыя, маўклівыя спартсмены, якія стукаюць мячамі, ходзяць на Усебеларускі народны сход, ківаюць галавой і падпісваюць праўладныя лісты. І рэальнасць, на жаль, такая, што вы знайшлі тых, хто гатовы гэта рабіць. Але сапраўдны каманды дух, які вы згадваеце, грунтуецца не на гэтым. Камандны дух – гэта калі адзін у камандзе стаіць гарой за іншага. Таксама і федэрацыя павінна ўмець падтрымаць і паставаць за сваіх. Каму як не дыпламатам пра гэта ведаць! А, мяркуючы па вашых учынках і выказваннях, вы паняцця не маеце пра тое, што такое камандны дух.

І напрыканцы: бачу, што вы любіце раздаваць парады. Тады і вам дам адну добрую параду: зрабіце карысную справу – заставайцеся ў сваёй палітыцы і не лезьце ў спорт. Гэта будзе самае лепшае, што вы можаце зрабіць для беларускага баскетбола. Краіна вас не забудзе!»

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

НЕЛЬГА МАЎЧАЦЬ!

Да перамогі адзін крок

Прагноз святара пра перамены ў Беларусі

«Часта пытаюцца ў мяне: так што ж будзе з Беларуссю, ці можна чакаць чаго добрага, бо мы не бачым перспектывы перамогі дабра, але з роспачу канстатуем няспынную хвалю рэпрэсій з боку рэжыму Лукашэнкі, – *напісаў ксёндз* ***Вячаслаў Барок*** *для kryniса.info.* – Ведаеце, я як святар з упэўненасцю магу сказаць адно: ўсталяваны рэжым у Беларусі не мае будучыні, і асабіста я ўжо цяпер бачу яго агонію. Чаму бачу так і не інакш? Толькі таму, што ўся гэтая дзяржаўная сістэма збудавана на хлусні, і гэтага мне дастаткова, каб сказаць, што прыхільнікам такога развіцця падзей перамога не свеціць. У гэтым свеце цешыцца славай перамогі можна тады, калі бярэш удзел у тым, што паходзіць ад Бога. *«Бо ўсё, што народжана ад Бога, перамагае свет»* (1Ян 5,4). Хлусня, якая праявілася як вынік прынцыповага нежадання ўлады не лічыць галасы на выбарах, не можа паходзіць ад Бога, бо ад Бога праўда і справядлівасць. А значыць, і сістэме гэтай наканавана цярпець крах.

Чаму ж тады, калі ад Бога праўда і справядлівасць, а Бог перамог свет, тыя, хто выказаўся за гэтыя каштоўнасці, сёння рэпрэсаваны? Чаму ж мы не назіраем перамогі праўды?

Тут таксама ўсё проста. Каб убачыць перамогу праўды, нам засталося зрабіць усяго толькі адзін крок! Трэба перамагчы свой унутраны страх. Пакуль жывеш у страху, ніколі не будзеш свабодны. У свеце можа даўно змяніцца сітуацыя, і ўжо могуць дзьмуць вятры перамен, прыносячы паветра свабоды і разганяючы застаялы смурод хлусні, а ты і надалей, калі не вызваліўся ад сваіх страхаў, гэтага не ўбачыш і не адчуеш, бо будзеш заставацца рабом.

Ведаеце, наша грамадства сёння падобна да супольнасці апосталаў пасля ўваскрашэння Ісуса. Іх настрой евангеліст Ян апісвае так: *«Дзверы дома, дзе збіраліся вучні, былі замкнёныя ад страху перад іўдзеямі» (Ян 20,19).*

Заўважце, апостал Ян піша: калі перамога дабра над злом ужо адбылася, жыццё перамагло смерць, праўда ўзяла верх, у гэты час вучні ўсё яшчэ сядзелі, зачыніўшыся, як тыя хто пацярпеў жыццёвую паразу. Чаму так?

Яны ж наогул не былі вінаватыя. Яны нічога кепскага не зрабілі, каб хавацца. Іх «віна» была толькі ў тым, што яны паверылі ў словы Ісуса: Валадарства Божае наблізілася. Яны паверылі, што жыццё можна збудаваць на каштоўнасцях праўды і справядлівасці, і пайшлі за Ісусам.

Але ж вядома: Ісуса схапілі, судзілі і ўкрыжавалі. Апосталы не разумелі таго, што дзеялася вакол. Быць можа, не разумелі таксама і таго, як сталася магчымым, што народ у адзін момант называў Ісуса царом, а ў іншы момант крычаў: «Укрыжуй яго!» Народ праз свае крыкі з патрабаваннямі прысуду і маўклівае назіранне за расправай над Ісусам распісаўся ў злачынстве.

Але ж гэта ўсё ўжо было ў мінулым, бо, нягледзячы на ўсё гэта, перамога Ісуса адбылася, а апосталы былі ў страху. Чаму так? Бо вучні самі яшчэ не паверылі ў перамогу Ісуса.

І вось тут і ёсць лёсавызначальны пункт. Наша вера. Яна, як кажа Ян, і ёсць *«перамогай, якая перамагла свет»* (1Ян 5,4). Нам трэба паверыць у Ісуса, у перамогу дабра, у перамогу Бога над светам. *«Хто ж перамагае свет, калі не той, хто верыць, што Ісус ёсць Сынам Божым?»* (1Ян 5,5). Вядома, там, дзе ёсць вера, больш не будзе месца для страху.

Калі пазбавімся страху, то зможам не толькі захапляцца дзіцячай непасрэднасцю 13-гадовай дзяўчынкі, якая спантанна, з патрэбы сэрца на асфальце напісала адно слова «Жыве» і за гэта трапіла на дзве гадзіны ў міліцэйскі пастарунак, а яе маці прыцягнута да адміністрацыйнай адказнасці; але зможам асягнуць прынцыпова іншы, больш якасны ўзровень жыцця.

Улада дарослых, якая баіцца свабоды дзяцей і зацята змагаецца з дзіцячым жаданнем жыць, не мае будучыні.

Апосталы перажылі шмат, але няхай будзе вядома вам, што калі яны пазбавіліся страху, то Ісус дазволіў ім не толькі сярод іўдзеяў прапаведаваць, але і ва ўсім свеце. Зрэшты, праўда Евангелля стала мацнейшай нават за сілу легіёнаў Рымскай імперыі. Рым рухнуў так, як і руйнаваліся Богам муры турмы, за якія траплялі не раз апосталы за прапаведаванне праўды (пар. Дз 16,26). А вось хрысціянства далей існуе. І далей ёсць тыя, хто сваім прапаведаваннем сёння кажа: страх можна перамагчы.

Не бойцеся! Хрыстос сапраўды ўваскрос. Ён нішчыў муры турмы апосталаў, знішчыць і муры турмы, за якімі сёння сядзяць вязні сумлення.

Я малюся, каб Хрыстос прынёс нам мір і супакой. А гэта будзе тады, калі будзем мець веру ў Бога, праўду і справядлівасць».

ПЕРЕД СОБЫТИЕМ

Оперная дива выступит в Минске за символический гонорар. И всё благодаря своей бабушке

Одна из самых востребованных звезд мировой оперной сцены, солистка Мариинского театра меццо-сопрано Екатерина СЕМЕНЧУК выступит в Большом театре Беларуси 25 апреля. В память о 35-летии со дня Чернобыльской трагедии прозвучит «Реквием» – гениальная траурная месса Дж.Верди.

Но как же заполучил наш Большой такую знаменитую певицу, одну из лучших исполнительниц вердиевских партий? Причем, как удалось узнать из самых достоверных источников, за символический гонорар, который примерно в пятьдесят раз меньше обычного. А все благодаря горячим родственным узам. В Минске живет бабушка певицы. И Екатерина, кстати, уроженка Минска, заключая контракт, так и сказала, что давно мечтает, чтобы бабушка увидела ее на сцене.

Впрочем, этот лирический штрих никак не снижает общего высокого пафоса и профессионального уровня предстоящего концерта, потому что весь состав солистов «Реквиема» – это великолепные белорусские певцы, завоевавшие признание в мире, выступающие за границей на лучших театральных площадках: сопрано **Надежда Кучер**, бас **Александр Рославец**, тенор **Павел Петров**. Не говоря уже о том, что хор Большого театра – это тоже солист: под управлением хормейстера народной артистки **Нины Ломанович** коллектив всегда исполняет это произведение Верди с большой внутренней страстью – как молитву. За дирижерским пультом встанет молодой и пылкий маэстро **Дмитрий Матвиенко** – большая надежда Большого.

Елена МОЛОЧКО.

ЧУЛІ?

Палітзняволеную Вольгу Класкоўскую пазбавілі перадач ад бацькоў за адмову шыць форму сілавікам

Пра гэта Класкоўская распавяла ў лісце да маці: *«Дарагая мамачка, сёння мяне пазбавілі прадуктовай пасылкі за адмову шыць форму для сілавікоў. Так што тое, што ты мне дасылала, хутка вернецца табе назад. Такія вось метады. Няма слоў. Калі я на доўгі час знікну (не будзе ні лістоў, ні званкоў), значыць, я ў ШІЗА».*

Раней Вольга паведамляла, што разам з Наташай Хершэ адмовілася шыць вопратку для сілавікоў: *«Пакуль што ў мяне статус вучня на швейнай фабрыцы, шыю нейкія дробныя рэчы, якія не звязаны з асноўнай вытворчасцю (вайсковай формай), але што будзе далей, не ведаю».*

«Я ні пра што не шкадую, і я ніколі не прагнуся пад гэтай сістэмай, прайду праз усе выпрабаванні і ніколі не адмоўлюся ад сваіх перакананняў, як бы цяжка ні давялося. Усё міне, а праўда застанецца».

Нагадаем, 22 снежня мінулага года ў Ленінскім судзе Мінска Вользе Класкоўскай прысудзілі два гады калоніі за перакрыццё дарогі ў Серабранцы 13 кастрычніка мінулага года.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
23 КРАСАВІКА 2021 г.

ЧАРНОБЫЛЬСКІ ЛЁС

Як рэанімавалі адселеную вёску Савічы і чым гэта завяршаецца

Хаты на галоўнай вуліцы ў Савічах.

За 35-гадовую гісторыю пасля Чарнобыля вёска Савічы Брагінскага раёна перажыла нямала ўзрушэнняў. У маі 1986-га адсюль адсялілі 373 сям'і разам з саўгасам «Савічы». Тутэйшыя мясціны моцна засыпала не толькі цэзіем, але і стронцыем. Вёска апусцела і, здавалася, назаўсёды знікла. Трохпавярховую школу часова аддалі батальёну в/ч 3214, які ахоўваў 30-кіламетровую зону ЧАЭС ад толькі што адселеных у спешцы на некалькі дзясяткаў кіламетраў былых жыхароў ды аматараў пажывіцца ў «зоне» кінутым людскім дабром. Памятаю, камандзіры паказвалі мне спецыяльную сістэму сігналізацыі, акурат такую, што выкарыстоўвалі памежнікі. Называлася яна, здаецца, «Сава». Тонкая нітка меднага дроту, прыўзнятая над зямлёю, хавалася між кустоўя і высокай травы, агібаючы апусцелыя вёскі Стары і Новы Сцепаноў ды іншыя суседнія паселішчы, што пазбавіліся жыхароў з-за высокай радыяцыі.

Ніводная вёска за тым медным дротам не адрадзілася, а ў Савічы патрохy сталі вяртацца жыхары. У сярэдзіне 1990-х гадоў тут ужо жылі больш за паўтары сотні самасёлаў. Улады давалі надзею, што радыяцыю перасіляць, вёска адродзіцца.

Цяпер у Савічах засталіся апошнія адзінаццаць жыхароў. Апусцелыя падворкі пры ўездзе закапалі не так даўно ў дол. А тыя, што засталіся на доўгіх вуліцах Леніна ды Перамогі, выглядаюць прывідамі – зараслі быльнягом, дзікім хмелем, кустоўем ды ладнымі дрэвамі. І толькі сем хацін яшчэ свецяцца вокнамі сярод гэтай нематы і запусцення.

«Няма інтарэсу жыць – можна анямець»

Вечарамі ў сярэдзіне вёскі на былой галоўнай вуліцы Леніна (дзе толькі не славілі бальшавіцкага ідала!) святло запальвае ў сваёй хаціне **Кацярына Чэчка**. Ведаю кабету даўно, як і гісторыю ўцёкаў яе сям'і ад чарнобыльскай радыяцыі.

Кацярына нарадзілася і вырасла ў Савічах. Тут і замуж пайшла, і пяцёра дзяцей нарадзіла. Але жыццё з першым мужам не задалося. Калі дзеці падраслі, пара афіцыйна развялася. Кацярына выйшла замуж другі раз – у вёску Залессе, што цяпер у 30-кіламетровай зоне вакол ЧАЭС. Тут і напаткала новую сям'ю жанчыны чарнобыльская эвакуацыя.

Кацярына Чэчка.

– Выселялі нас, – згадвала неяк Кацярына Маркаўна, – *у велікодную ноч 1986 года. Ужо такіх жахаў нацярпеліся, што не дай табе божа. Усё пакідалі – і велікодныя стравы, і маёмасць. Можна сказаць, у адной адзежыне, што на нас была, і паехалі.*

Спяршa калгаснікаў з Залесся перавезлі ў Вуглы – вёску, што на поўначы Брагінскага раёна. Там перасяленцы туліліся па хатах вяскоўцаў да самай восені. Кацярына даглядала жывёлу, перавезеную з іхняга калгаса, а муж яе працаваў зварщчыкам. Набліжаліся халады. Перасяленцы кінуліся да мясцовых кіраўнікоў: «Дзе ж нам зімаваць?» Ну і парастыркалі іх тагачасныя ўладныя кіраўнікі каго куды.

Кацярына з мужам і дзецьмі апынуліся ў вёсцы Шкава Акцябрскага раёна. Тры зімы там перабылі, а пасля вярнуліся ў Савічы. Тут ужо было за сотню самасёлаў.

– *Калі яшчэ жылі ў той Шкаве,* – успамінала Кацярына, – *то ездзілі адтуль на грузавіку ў зону, у наша Залессе, збожжа забіраць, якое засталося на складзе. У Шкаве не было чым сеяць, дык прыязджалі. І не адзін раз. Вось еду я праз Савічы – і сэрца разрываецца: свае, родныя мясціны. Тут вакол хоць і радыяцыя, але, здавалася, дыхаецца лягчэй.*

На чацвёрты год Кацярына з Іванам прадалі ў Шкаве свой дом, выдзелены ім як перасяленцам, і перабраліся ў Савічы. Нагледзелі на галоўнай вуліцы кінутую хату, пасяліліся, завялі гаспадарку – ад парасят да кароvы. А яшчэ з вясны ў вясну абраблялі соткі, каб на доўгую зіму ўсё было сваё – і гуркі ў слоіках, і памідоры, і бульба з буракамі. Нават кавуны сеялі, якія тут паспяваюць набраць за лета асолоду. І радыяцыі таксама.

Увесну 1996 года ў Савічы да чарнобыльскіх самасёлаў прыязджаў Аляксандр Лукашэнка. Мясцовую краму тады вычысцілі, навезлі харчоў, прамысловых ды гаспадарчых тавараў. Сабралі да крамы ледзь не ўсіх самасёлаў. Падвезлі нават вяскоўцаў з суседніх вёсак. Поўная вуліца сабралася.

Тут Лукашэнка і агучыў новы падыход да пражывання грамадзян на заражаных радыяцыяй тэрыторыях: «Хочаце жыць – жывіце!» І распарадзіўся даць у падмогу самасёлам камбайн і трактар – пад вокплескі і ўхвалу прысутнай грамады. Тагачасны міністр аховы здароўя Інеса Драбышэўская, якая таксама была ў той паездцы, аж жахнулася ад такой рэакцыі: «Жанчыны, пра сябе, пра дзяцей падумайце!» Развага міністра, урача-анколага па прафесіі, патанула ў нейкім зухаватым гуле: «Радыяцыя нас не бярэ! Мы тут адаптаваліся». Але прамінулі якія два дзесяцігоддзі, і ад ранейшага энтузіязму не засталося ані знаку. Краму зачынілі, а пасля будынак наогул знеслі.

Камбайн той з трактарам, што Лукашэнка даў, дзяржаўнае сельгаспрадпрыемства «Чамярыскі» (зараз ужо ААТ) адразу забрала ў Хракавічы – за 25 вёрст ад Савічаў. А неўзабаве вялікая тэхніка самасёлам наогул не прынадзілася: араць ды засяваць ладныя плошчы яны ўжо не маглі, а з гародамі ды бульбянымі соткамі каля хат спраўляліся конікам альбо матаблокам – наймалі прыватніка з Грушнага ці Прасмычоў.

«Паганая гэта хвароба»

Муж Кацярыны пасля пераезду мала пажыў, неспадзявана памёр. Што з ім здарылася, жанчына і дагэтуль дакладна не ведае. Многія іншыя самасёлы таксама, як кажа Кацярына, «адчэзлі». Перасяліліся ў свае вечныя хаціны ў канец вуліцы Леніна, дзе ў Савічах здавён знаходзіцца пагост. Паўміралі нават адносна маладыя.

– *Паганая гэта хвароба ў лёгкіх была,* – зазначае Чэчка.

Зараз у вёсцы засталося толькі адзінаццаць самасёлаў з былых амаль двухсот – тых, хто імкнуўся пры падтрымцы ўлад «рэанімаваць» Савічы пасля чарнобыльскай катастрофы.

Кацярына палічыла аднавяскоўцаў, можна сказаць, па пальцах. Рукі і тулава ў яе моцна трасуцца, а вочы вільгатнеюць:

– *Сама я ўжо ледзьве тупаю. Ногі вельмі баляць, задышка мучыць. Ужо ні дроў прынесці не магу, ні ў склепік па бульбу спусціцца. Каб не сын Грышка, то мяне ўжо даўно не было б на гэтым свеце,* – скрушна дадае кабета.

Чэчка апошнім часам моцна хварэе. Перыядычна выклікае з Брагіна хуткую дапамогу – добра, што стацыянарны тэлефон ёсць у хаце. Крыху раней жанчына тры месяцы з невялікім перапынкам ляжала ў Гомелі ў анкалогіі. Цэлы букет усяго пазнаходзілі. Пасля гэтага праходзіла стацыянарнае абследаванне ў райбальніцы дзеля збору медыцынскіх дакументаў на вызначэнне групы інваліднасці. Але на гэтым усё заціхла, быццам нічога і не было.

– *8 сакавіка мне споўніўся 81 год,* – дзеліцца сваімі клопатамі Кацярына. – *І па ўзросце, і па стане здароўя мне належыць мець сацыяльнага работніка па доглядзе. Была неяк у Брагіне ў лекара. Заклыпала і ў сацыяльную службу райвыканкама ды расказала ім пра сваю бядзіцу. Кажу, што сын найлепш мяне дагледзіць – ён і жыве побач, і працы не мае. Яго б аформіць па доглядзе. Дык мне адказваюць: на гэта ў іх няма грошай.*

Забягаючы наперад, дадам, што па вяртанні з Савічаў я таксама заходзіў ва ўпраўленне працы, занятасці і сацыяльнай абароны. Заспеў там намесніцу начальніцы Людмілу Данчанку. Яна надта не хацела нічога казаць на дыктафон, раіла звярнуцца да старшыні райвыканкама Кохана, каб той даў дазвол на размову з ёю. Урэшце паведаміла, што Кацярыне Маркаўне трэба падаць ва ўпраўленне медыцынскую даведку аб тым, што яна мае патрэбу ў доглядзе. У такім разе нават да вызначэння групы інваліднасці ўпраўленне мае права афіцыйна прызначыць сына цягам шасці месяцаў даглядаць маці – з адпаведнай аплатай працы.

Але гэта будзе пазней, а пакуль Кацярына, абапіраючыся на тронак агароднага сякачыка, пацыху тупае па двары і расказвае, што з дапамогай сына мае сёлета «*і картоплю пасадзіць, і памідоры, і моркву з бурачкамі*». Пра кавуны таксама згадвае. У гародзе ажылі трускалкі, шчаўе паднялося, цыбуля зелянее.

– *Доўга я ўжо не пражыву, але ж трэба сеяць, бо без сваёй гародніны і бульбіны нам з Грышам не выжыць. Мы ж, лічы, на маю пенсію ўдваіх жывём. Аўталаўка прыедзе – купім сабе што па патрэбе, а гародніна свая, і перабіваемся так з дня на дзень. Ужо няма інтарэсу жыць – можна анямець у гэтай пустэльні,* – з яўнымі ноткамі маркоты зазначае кабета.

Накoнт радыяцыі Чэчка не турбуецца з фатальнага жыццёвага прынцыпу: «А дзе яе цяпер няма?!» У адзін з прыездаў жанчына распавядала, што да яе наведваліся навукоўцы з Гомельскага інстытута радыялогіі, замяралі ўсё на гародзе, зямлю на аналіз бралі. Казалі, што ўсё добра. Паперчыну нават пакінулі. А добра яно ці кепска, Кацярына не разбіраецца. Нехта нават пагалоску пусціў, што колішні дырэктар саўгаса зямлю браў бліжэй да Чарнобыля – у Пірках, у Залессі – і адпраўляў на аналіз: гэта каб Савічы адсяліць і самому на гэтай бядзе кішэні набіць. Баяўся выкрыцця, дык калі з'ехаў з вёскі на Гродзеншчыну, то там і засіліўся. Кіроўца нібыта ўсё і расказаў, як дырэктара не стала. А ў Савічах саўгас добры быў, насельніцтва. І людзей за паўтары тысячы было.

Пра радыенукліды і бекерэлі

У Кацярынінай хаце, убранай вышыванкамі, дыванкамі, занавескамі, фотаздымкамі сваякоў, дзяцей і ўнукаў, адшукалі інстытуцкую паперчыну з вынікамі даследаванняў гародніны на радыяцыю. Даты і подпісу адказнага за вынікі даследавання супрацоўніка на паперчыне не было. Толькі назва гародніны і ўзровень у ёй радыенуклідаў. Зялёнае шчаўе: цэзій-137 – 11 бекерэляў на кілаграм, стронцый-90 – 50,7 бекерэля, калій-40 – 155,1 бекерэля, буракі адпаведна: 0,61, 23, 113,7, морква: 1,07, 17,9 і 14,3 бекерэля. У даведцы да замераў сказана, што нормамі РДУ спажыванне гародніны дазваляецца пры ўтрыманні радыенуклідаў цэзію да 100 бекерэляў на кілаграм, а стронцый-90 і калій-40 не нармаваныя. Мауляў, ежце на здароўе, нягледзячы на тое, што радыяцыі ў такой гародніне хоць адбаўляй, і асабліва стронцыю, які, асядаючы ў касцях, па сутнасці, не выводзіцца з арганізма.

У аблозе

Жыццё Кацярыны Чэчкі ў адселеных Савічах не было нейкай лёгкай прагулкай па апусцелай вёсцы. Хутчэй наадварот. Перажыла жанчына і аблогу дзікоў, і нават напад шалёнай ваўчыцы. Спусташальныя нашэсці дзікоў на агароды самасёлаў у апошнія гады суцішыліся. Нямала дзікоў пастралялі з прычыны свіной чумы, а да таго часу яны цэлымі статкамі хадзілі па гародах вяскоўцаў у бліжэйшых да радыяцыйна-экалагічнага запаведніка вёсках.

Неяк прачнулася Кацярына ўранку, а ў агародзе рыюцца каля дзясятка дзікоў. Клікнула сына: «Грыша, ідзі глядзі, можа, рэзаць будзем – свежаніна сама ў двор прэцца».

Тыя дзікі праз узведзеную агароджу пралезлі, парыліся каля хаты – і на галёканне гаспадыні шуганулі назад на выхад. Аднак далёка не ўцякалі. За гародам пад высокім дрэвам гразюка была, як бы копанка такая. Яны залезлі ў тую копанку і ляжалі ў халадку, пакуль зноў не напудзілі. Спасу не было ад гэтых лясных «арат». Ратаваліся як маглі: абнеслі гарод дзе дошкамі, дзе шыферам, дзе дротам. Перыядычныя нашэсці дзікоў не спыняліся ажно да іх маштабнага адстрэлу.

Аднойчы зімой у Савічы ды іншыя паселішчы, прылеглыя да радыяцыйна-запаведніка, панадзіліся ваўкі. Сітуацыя ўскладнялася тым, што нярэдка шэрыя драпежнікі хварэлі на шаленства і нападалі на людзей сярод белага дня.

– *У тую зіму,* – расказвала Кацярына, – *мы хадзілі ў краму па хлеб у суседнюю вёску Двор Савічы. Аўталаўка да нас тады не ездзіла – зіма, замець. Да крамы той у Дварах не так і далёка, кіламетра паўтара. Іду я, іду – нідзе нікога не відаць. Аднекуль зыянацку вылецеў ці то воўк, ці то ваўчыца і як грызяне мяне ніжэй спіны. Я спужалася, як анямела. Воўк ускочыў на плечы, на галаву, пачаў рваць. Хустка на мне была такая пуховая, а пад ёй яшчэ адна. Гэта трохі і ратавала. Я ўпала ад наскоку, пачала крычаць. Крычала немым голасам, і драпежнік адстаў.*

Чэчка дабіралася дадому, як у сне. Ёй выклікалі праз тэлефон хуткую дапамогу. Апамяталася жанчына толькі ў шпіталі. Воўк парваў ёй адзенне, пляччо, іншыя часткі цела. У той жа дзень драпежнік напаў недалёка ад крамы ў вёсцы Двор Савічы на старэнькую бабулю, моцна параніў старой твар – спатрэбілася складаная хірургічная аперацыя і працяглае лячэнне ад шаленства. Пакусаў воўк і маладога мужчыну.

Кацярына перакананая, што такія стрэсы разам з радыяцыяй і забіраюць здароўе ў чалавека. А тут яшчэ сын яе, што жыў у Бабруйску, знік у Расіі. Паехаў туды на працу – і знік. Другі сын ва Украіне заўчасна пайшоў з жыцця па неасцярожнасці, таксама на працы. Наверх яшчэ каранавірус дадаўся, які да людзей чапляецца, як той чартапалох у зарасніках.

– *Вы думаеце, ад чаго людзі ў нас чэзнуць? Ад нерваў, стрэсаў усіх гэтых упераменшку з радыяцыяй,* – перакананая Кацярына.

У пазамінулым годзе адзінокія самасёлы нацярпеліся страху яшчэ і ад ваеннай тэхнікі. Нагналі яе столькі, што ўсё навакольле гуло і калацілася. Верталёты лёталі. Самотным самасёлам вайскоўцы наказвалі зачыніцца ў хатах і пастарацца нікуды не выходзіць. Выстраілі тую спецтэхніку за колішняй школай перад лесам. І давай пускаць ракеты некуды ўглыб запаведніка альбо, можа, на нейкі палігон.

Але больш за ўсё Кацярына ўспамінае італьянцаў з дабрачынных арганізацый. Яны ў красавіцкія дні перад гадавінай Чарнобыля часцяком наведваліся ў Савічы, а летам запрашалі Кацярыніных унукаў, якія жывуць у Хракавічах, у Італію на адпачынак.

– *Летась і сёлета італьянцы ўжо не прыязджалі з-за гэтага «кавіду» – кажуць, ён там у іх вельмі моцна бушуе. А то як едуць да мяне, то мяхамі вязуць прадукты. Усё чыста прывозяць – і паесці, і папіць. Яны такія вясёлыя, вятлівыя. Аўтобусам проста да хаты пад'язджаюць, настрою прыбаўляюць,* – зазначае Кацярына.

Сынава доля

У Савічах другая з сямі хат, дзе трымаецца дах і зашклёныя вокны, належыць сыну Кацярыны, Рыгору Чэчку. Летась яму споўнілася 60. У маладосці вучыўся ў Гомелі на слесара-сантэхніка, працаваў на розных прадпрыемствах. Ажаніўся. Пераехаў у Прыпяць, горад атамшчыкаў, што побач з Чарнобыльскай АЭС. Рабіў там па спецыяльнасці ажно да самай катастрофы. Звёдаў пасля трагедыі адсяленне, перасяленне і ўрэшце вярнуўся на радзіму. Сямейнае жыццё не заладзілася. Жонка з дачкою як чарнобыльцы атрымалі жыллё ў Буда-Кашалёўскім раёне, а Рыгор аблаштаваўся ў Савічах, стаў дапамагаць маці. Ён і раніцай, і ў поўдзень, і ўвечары ў маткі — хаты ж побач, якіх метраў трыста. У Рыгора амаль 22 гады працоўнага стажу. Але каб яму выйсці на пенсію на дзесяць гадоў раней за звычайны ўзрост, бракуе трох гадоў таго стажу. Дый пасведчанне ліквідатара ўжо даўно скасавалі, замяніўшы яго на пасведчанне пацярпелага. Займець працу ў адселенай вёсцы не стала лягчэй, бо тут толькі лясніцтва радыяцыйна-экалагічнага запаведніка з абмежаванай колькасцю супрацоўнікаў. Ездзіць за трыццаць вёрст хоць бы ў Чамярысы не выпадае — дабірацца туды кожны дзень далёка і няма чым.

– *Жалеззе наўкола збіраю, дзе якое засталося. То з зямлі выцягваю, то са склепа якога. У Двары Савічах прымаюць па 28 капеек за кілаграм. Глядзіш — рубель які зарабіш на цыгарэты. Улетку лісічкі збіраю, іх па два з паловай рублі прымаюць, а часам і крыху больш. Нарыхтоўшчыкі круцяць, кажуць, што радыяцыя ў грыбах, таму і кошты такія. Бывае, бракуюць. А тут, глядзі, штраф напаткаеш. Зайшоў за шлагбаум, зл авілі цябе леснікі з запаведніка — атрымай пратакол за збор грыбоў на заражанай тэрыторыі, а за ім штраф у дзесяць базавых — 290 рублёў. А я ж тут вырас, лічы, жыццё пражыў, а мяне тут ганяюць у лесе, як дзіка якога!* — крыўдуе Рыгор.

Рыгор Чэчка.

Кацярына спагадае старэйшаму сыну-чарнобыльцу і зноў нагадвае, што сама хутка памрэ, а Рыгор без капейчыны застанецца. Пенсіі ж яму яшчэ тры гады чакаць у звязку з павышэннем пенсійнага веку, а ў яго яшчэ з войска страўнік парэзаны ды спіна сарвана праз цяжкае жалеза.

«Шкадую, што вярнулася»

Пасля чарнобыльскай катастрофы, калі выселілі Савічы, **Валянціна Беразняцкая** з трыма дочкамі апынулася ажно каля Полацка. Мужа ў кабеты на той час ужо не было — памёр заўчасна, атрымаўшы ў аўтааварыі моцнае калецтва.

Чатыры гады жыла Валянціна з дзецьмі на поўначы Беларусі, але не прыжылася там. Хацелася назад у Брагін. Гэты райцэнтр тагачасныя ўлады меліся таксама адсяліць з-за радыяцыі, ды перадумалі, хоць значная частка жыхароў пакінула мястэчка пасля катастрофы. Сюды сталі сяліць прыезджых і вяскоўцаў, што пазбавіліся сваіх дамоў у 30-кіламетровай зоне і не жадалі пакідаць раён.

(Заканчэнне на 8-й стар.)

ЧАРНОБЫЛЬСКІ ЛЁС

Як рэанімавалі адселеную вёску Савічы...

(Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.)

Вярнулася ў Брагін і дачка Валянціны і ўжо тэлефануе: «Мама, прыязджай».

– *Шкадую зараз, што вярнулася. Я ж каля самага Полацка жыла, меддапамога побач, сацыяльныя выгоды. А тут я ўжо ў ліку апошніх самасёлаў. Сэрца ўжо падводзіць, ціск даймае. На цяперашні розум я не вярталася б. А калі там была, то разрывалася. Было не па сабе. Здавалася, і зямля, і лес не такія. І нібыта нават людзі адрозніваюцца,*— кажа Валянціна.

Па вяртанні жанчына не засталася ў Брагіне, а прыехала ў Савічы. Працаваць не было дзе. Да пенсіі сяк-так дарабляла ў саўгасе ў Чамярысах. Бывала, стаяць людзі на вуліцы ў чаканні аўтобуса, а ён і не прыедзе — і ўсе, хто меўся ехаць, па хатах разыходзяцца. Такая тут праца была ў самасёлаў. Адпаведна і пенсія — камару ў жменю.

Гаспадарлівая па складзе характару, Валянціна завяла карову, гадавала парсюкоў, трымала козы і авечкі. Усё было сваё – бульба, свініна, бараніна, гародніна, малако. Валянціна нават сыр варыла — свой, хатні, зусім не такі, які прадавалі на той час у крамах. Распавядала неяк, што мінскія навукоўцы ў яе на гародзе зямлю на аналіз бралі і здзіўляліся: у іншых мясцінах радыяцыі нават болей, але там людзі жывуць, і ніхто іх не адсяляў.

«Грошай не напасешся курэй трымаць»

З цягам часу жывёлу з падворка Валянціне давялося збываць. Не ставала сіл даглядаць яе. Цяпер у гаспадарцы засталіся толькі куры, каза з казлянятамі ды іхні маркач.

– *Грошай не напасешся нават курэй трымаць. Мяшок камбікорму (каля 30 кілаграмаў) каштуе 36 рублёў. Слухайце, на кірмаш у Брагін прыватнік прывозіць такі ж мех па 22 рублі. 14 рублёў спажывецкая кааперацыя накручвае — гэта што такое? На прадукты кошты паўзуць і паўзуць, а пенсіі маем з вераб'ёву дзюбу,* — жаліцца 81-гадовая кабета.

Валянціна Беразняцкая.

Пакуль услых перабіраем, куды гэта звярнуцца дзеля хоць якой рэакцыі на заўвагу самасёлаў, Валянціна Адольфаўна зазначае: «*Лукашэнка нас шкадуе — па тэлевізары так гамоніць. А ў аптэку хоць ужо не заходзь. Дарагавізна. Добрых лекаў ужо недакупіцца*».

Колькі гадоў таму да Валянціны з Грушнага пераехаў жыць **Іван Цалуйка**. Дзеці ў Івана дарослыя, раз'ехаліся хто куды. Жонка памерла, і ён застаўся адзін. Прыехаў у Савічы фурманкай, бо меў добрага коніка, які дапамагаў самасёлам садзіць соткі, вазіць дровы ды выконваў ролю «легкавіка» пры паездках у краму ў Двор Савічы.

Валянціна хоць і кажа іншы раз на Івана, што ён муж «мімаходны», але шануе яго як добрага чалавека і гаспадара. Удваіх лацвей у знявечанай чарнобыльскай вёсцы і гарод сеяць, і шулякоў ганяць, якія цікуюць з вышыні за курамі на панадворку, каб каменем кінуцца на чарговую выбраную ахвяру.

Коніка Іван Харытонавіч пару гадоў таму збыў: цяжка ўжо не толькі хадзіць за плугам, але і даглядаць скакуна, сена яму назапашваць на зіму.

– *Спраў Харытонавічу і без каня знойдзецца. Вось зараз прыгрэе сонца, вужоў ды гадзюк з зараснікаў напавылазіць — абараняць мяне будзе. Зноў жа за лета козам сена накосіць. А можа, яшчэ і вайскоўцы прыедуць на вучэнні, то цыбуляй і памідорамі іх пачастуем. Пер'е цыбулі яны ўпадабалі. Дый спакайней будзе нам*

Іван і Валянціна.

удваіх. А то як сталі ваякі насупраць нас тыя ракеты пускаць, то, я думала, хата мая зляціць, — кажа Валянціна з яўнай доляй дасціпнага гумару.

Тут і там

Напрыканцы вуліцы Леніна тры жывыя хаты. Двух гаспадароў — **Мікалая Нікіціна** і **Святланы Садаводавай** — дома не заспеў, пагутарыць з імі пра жыццё-быццё самасёлаў у здзічэлай вёсцы не ўдалося.

Апошняя ў гэтым кутку хата належыць шматдзетнай сям'і **Ірыны** і **Аляксандра Скачкоў**. Гаспадар на працы. Маці трох дачок таксама спяшаецца ў лясніцтва, дзе прыбірае памяшканне. Для размоў у яе няма ні часу, ні жадання. Паведаміла толькі, што яны з мужам і дзецьмі нарэшце атрымалі трохпакаёвую кватэру ў Брагіне. Але цалкам пераязджаць у райцэнтр не выпадае: невядома, дзе там знайсці працу, ды яшчэ такую, каб у канцы месяца не бегаць і не пазычаць грошы «да заробку». Аляксандр сам распавёў пры сустрэчы, што яму асабіста яшчэ трэба шэсць гадоў адрабіць у радыяцыйным запаведніку, каб выйсці на датэрміновую пенсію па ўзросце. Дый працэнты па крэдыце дзяржавы на будаўніцтва кватэры неабходна гасіць — 75 рублёў штомесяц цягам 20 гадоў. Апроч таго, старэйшая дачка летась скончыла школу і паступіла вучыцца ў Мазыр на медыцынскую сястру — і ёй патрэбна дапамога. Быць без працы шматдзетным бацькам ніяк не выпадае, таму і трымаюцца яны Савічаў, пакалечаных Чарнобылем.

«Свая хатка як родная матка»

Найстарэйшая жыхарка сярод самасёлаў чарнобыльскай вёскі Савічы – **Хвядора Маркаўна Беразняцкая**. Ёй без малога 99 гадоў. Мясцовыя жыхары называюць яе баба Ходзя. Апошні раз з ёй сустракаўся ў 2016-м. У бабулі хоць і былі хворыя ногі, але яна яшчэ тупала з кіёчкам на падворку або сядзела ля акна.

Дочкі забіралі кабету на зіму ў горад, але ці адно не з першым прылётам жаваранкаў яна прасіла-маліла вярнуць яе ў вёску. Казала шчыра: «*Няхай бы далі мне хоць у Маскве ў Крамлі кватэру і грошы на дадатак плацілі, я не паехала б. Нікуды не хачу, акрамя сваёй хаты. Свая хатка як родная матка*».

Сын у бабы Ходзі жыве ў Нямеччыне. У маладосці Хвядора та і сама пабывала ў выгнанні. Але і туды яе душа не рвецца.

Дочкі прыязджалі ў Савічы, як на вахту: чысцілі ўсё, мылі, прасавалі. **Галя Клімовіч**, сацыяльная работніца ў Грушнага, прадукты прывозіла. Пільнаваў бабулю найбольш Грыша Чэчка. Ён і вады прынясе, і дроў, і грубу прапаліць, і юшку зачыніць у патрэбны час, каб цяпло праз комін не выскачыла. Наглядалі часам за Ходзяй і леснікі з радыяцыйнага запаведніка, чыя база побач з сядзібай самотнай старой.

Апошнім часам дочкі неадлучна жывуць з Хвядорай Маркаўнай. Найбольш Валянціна з Мінска. Яна працавала фармацэўтам, а зараз на пенсіі.

– *Маці ўжо не ходзіць, гаварыць ёй цяжка — не паразмаўляеце,* — папярэджвае Валянціна.— *Яна неяк упала, суглоб пашкодзіла. Мы з маці і каранавірусам перахварэлі — я яго з Мінска прывезла. Добра, што лекамі перад прыездам запаслася. З цяжкасцю, але выкараскаліся.*

Раней, калі гаварыў з бабуляй Ходзяй, наўпрост папытаўся, што прывяло яе назад у Савічы. Бо пасля адсялення яна з мужам, ветэранам вайны, тры гады жыла ў Мінску ў сына (у Германію ён выехаў пазней). Выглядала, што вяртанне было ўзважаным крокам душэўнага паратунку — для мужа, яе самой, а заадно ў немалой ступені і вызваленнем сына і дачкі ад пакутлівых абавязкаў па доглядзе роднага чалавека.

– *У дзеда майго гангрэна падключылася,* — прыгадвала баба Ходзя. — *Спачатку адну нагу адрэзалі, потым і другую. Пакутаваў моцна.*

І яна намучылася з мужам. Казала, што ўсё Бога прасіла, каб і яе забраў, але ж не браў. Лічыла так: лепей не дажыць, чым пержыць. Восемдзесят гадкоў — сама добра.

Сябе Хвядора не шкадавала. Як дазналася, будучы ў Мінску, што людзі сталі вяртацца ў Савічы, то і сама прасілася ў дзяцей, каб адвезлі назад у выселеную вёску. Проста галасіла. Урэшце вярнулася, прапісалася тут. Ну, а потым і дзеда прывезлі. Ён нават паспакайнеў у родных сценах. Тут усё нагадвала пра шчаслівыя дні: хату паставілі, як звон, — прасторную, светлую, пяцёра дзяцей нарадзілі і выгадавалі — чатыры дачкі і сына.

Баба Ходзя не ведала дакладна, ці абумоўлена трагедыя яе мужа наступствамі чарнобыльскай катастрофы. Але, параўноўваючы вайну і радыяцыю, прыходзіла да высновы, што для чалавека яны аднолькава згубныя: «*Адна страляе гучна, другая — бясшумна, але ж цэляць яны аднолькава — у чалавека*».

Шаноўнай кабеце незразумела толькі, якую карысць мела Беларусь ад той Чарнобыльскай атамнай станцыі. Так, ліха адхапілі напоўніцу. Зірнеш толькі на Савічы – і сэрца сцінаецца ад жалю: столькі людзей сышло, такая вёска загублена! Школа трохпавярховая, сельсавет, пошта, клуб, дзіцячы садок, тры крамы, хаты наўкола як на падбор. Жыць бы і цешыцца. І што яшчэ горай: не адну ж вёску загубілі — 289 паселішчаў перасталі існаваць пасля катастрофы на ЧАЭС.

Ворыва трактарам «Брагінаграсэрвісу» для ААТ «Камарынскі» ў ваколіцах вёскі Савічы.

Баба Ходзя, канечне, чула і па тэлевізары бачыла, што Беларусь узялася за сваю атамную станцыю. Здзіўлялася. Згоды ў грамады не пыталіся, а пабудавалі.

– *Нельга яе будаваць каля людзей. Хіба толькі ў нетрах якіх ставіць, калі знойдуцца ў нас такія,* — разважала самотная вяскоўка, навучаная сваёй бядзіцаю.

Назіраючы неяк праз акно за навакольным светам, Ходзя заўважыла, што паўз яе вокны стаў ездзіць трактар з вялікімі плугамі, а потым і сеялкай. Дзіву давалася, калі дазналася, што наўкола яравыя, азімыя, кукурузу сеюць: «*Пасля ж гэтым ураджаем худобу кормяць, а праз худобу і да чалавека трапляе тая радыяцыя*».

Анатоль ГАТОЎЧЫЦ, журналіст, удзельнік ліквідацыі аварыі на Чарнобыльскай АЭС у 1986–1987 гадах. Фота аўтара.

ДАВЕДКА. Паводле *пастаноў Саўміна Беларусь, участкі радыяцыйна небяспечных зямель, выведзеных з эксплуатацыі пасля чарнобыльскай катастрофы, перыядычна вяртаюцца ў гаспадарчы абарот. Прынамсі, на Гомельшчыне палічылі прыдатнымі для вырошчвання розных сельскагаспадарчых культур звыш 16 тысяч гектараў, з іх 1,5 тысячы гектараў дадалі ў 2018 годзе (пастанова №8 ад 8 студзеня) гаспадаркам Буда-Кашалёўскага, Кармянскага і Рэчыцкага раёнаў.*

АРТ-СЕЗОН

Настоящая любовь хозяйки магазинов duty free

И это никакой не секрет: известная бизнесвумен **Елена СКРИПЕЛЬ** преклоняется перед творчеством народного артиста **Валентина ЕЛИЗАРЬЕВА**. Она не пропускает ни одной его премьеры, а также помогает Большому театру материально – спонсирует четвертый фотоальбом, посвященный творчеству выдающегося хореографа. Только что вышел огромный фолиант о «Щелкунчике» – гениальном балете П.И.Чайковского, который Валентин Николаевич Елизарьев представил публике осенью 2020 года в своей новой редакции. Издание, как всегда, шикарное: во-первых, талантливые фото Алексея Казнадея, во-вторых, бумага, печать, подарочный формат – всё на высшем полиграфическом уровне.

А начинался проект четыре года назад. Первый альбом из серии «Мгновения Валентина Елизарьева» был издан Е.Скрипель, когда маэстро, надо заметить, был еще в изгнании и не работал в Большом театре. И хотя большой бизнес не любит щекотливых ситуаций, это не остановило Елену Скрипель – надо отдать должное прозорливости предпринимательницы, – и в 2017 году на свет появился фотоальбом о балете «Спартак». Возможно, это лучший балет Елизарьева, хотя искусствоведческий спор на этот счет никогда не будет закончен, потому что талантливое наследие хореографа очень трудно ранжировать.

Буквально через год, в 2018-м, публика ахнула, увидев следующую фотокнигу – о прекрасном балете «Ромео и Джульетта». Еще через два года, в 2020-м, появилась фотолетопись елизарьевского «Сотворения мира». И вот сейчас Большой театр презентовал великолепное, роскошное издание о балете «Щелкунчик». Сотни

фотографий высшего качества (а выбирались они, как подтвердил Валентин Николаевич, из тысячи снимков – Алексей Казнадей работал на спектаклях и на репетициях четыре месяца подряд). В результате знаменитый балет запечатлен буквально «по кадрам», то есть от начала до конца по самым эффектным балетным па и поддержкам. И, конечно, неотъемлемая часть роскоши альбома – фото великолепной сценографии Евгения Лысика. Какое счастье, что этот могучий талант работал в Беларуси вместе с Валентином Елизарьевым!

Любой альбом из серии «Мгновения Валентина Елизарьева» продается в Большом театре перед началом каждого спектакля. Да, это недешевое приобретение. Но, поверьте, такая книга в домашней библиотеке – ценность на века. Не стыдно и детям в наследство оставить.

Елена МОЛОЧКО.

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 326-68-71
Рэкламны аддзел (017) 363-66-04
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info

Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Заснавальнік, выдавец і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ